

P a u l G o m a

BĂTRÂNUL ȘI FATA

- scurt roman-jurnal-roman scurt -

*A*utura *A*utorului

(11 decembrie) 2002

2009

2 octombrie 2002

Astăzi este a doua zi de ieri = Cugetare.

Capătă miez numai dacă amintesc: ieri, 1 octombrie (2002) a fost ajunul zilei de azi, 2 octombrie, când se zice că aş fi împlinit 67 ani (de ce nu: toamne?, ierni?) de când am venit pe lume.

67... Nu e o cifră semnificativă, memor(iz)abilă. Dacă ar fi fost (a și fost): 65, ai fi zis că este una rotundă; despre 66 - împlinită anul trecut - s-ar ține minte prin apropierea de dubla-cifră a Diavolului; viitoarea 69: ar fi kamasutreziană. Dar 67? Are aceeași relevanță ca și, de-o pildă, 76: niciuna.

67... Sau 60+7. Sau: 50+17. Sau (mai ales!) - și așa mai demult.

Interesul nu șade în bilanț. Nu șade în cifre. Nici în cifră, oricât de... ne semnificativă ar fi vârsta pe care o am împlinit. Interesul șade, ca să fiu în continuare nesfârșit de modest: în oglinda aflată mereu, mereu dinaintea vârstnicului de mine, a însumiului.

La urma urmei nici în vârstă, cantitate măsurabilă, ci în icoana din față, pe când scriu. Fiindcă mai intervine - ca o ghilotină, ca o foarfecă - o cifră care nu doar pune un bemol sau un diez la cheie, ci de-a dreptul schimbă cheia: din cea de sol face una de fa. Or asta modifică, nu un biet raport de forțe (raport de vârste), ci natura acelui raport. Diferența.

Diferența de vârstă dintre Adam și Eva: secunde?, minute, ore?, Unsprezece ani? Douăzeci și doi? Treizeci și trei? Patruzeci și patru? Doamne-Doamne nu a cronometrat, nu a consemnat, însă între facerea lui Adam și extragerea Evei s-a scurs (un) timp. O diferență.

N-oi fi primul vârstnic îndrăgostit de o nevârstnică, unicul țap bătrân (și libidinos), alergând cu limba târîș și cornul corniș la coada-standard a unei capri'... - cum să-i spun: capri-oară, capri-iadă, capri-f(l)oare? Dar e plină literatura (deci: istoria) și pictura și sculptura de această constantă a naturii noastre, orișicâtuși umane.

Nu fac parte dintre moșii/ târșâind galoșii, galopînd șontic-șontic într-un picior, mânați de călduri, după copile/ nubile. E-he, aş umbla, de-aș putea, de m-ar ține pingelele (galoșilor); aş trepăta și eu, de m-ar lăsa potcoavele, tocite, rămase în câte două caiele...

...pe urmele junei persoane ușor încruntate avînd gropiță în bărbie și păr în dezordine, tăiat scurt - nu-i cunosc glasul, i-l aud; nu am văzut-o, întregă, dar știu că picioarele i-s lunge și că

atunci când e concentrată sau emoționată, buza de sus, umbrită de o părere de abur de puf întunecat este perlată de minuscule boboțe de rouă.

3 octombrie

Așa. Mă simt ceva mai bine de când știu că m-am pornit a scrie un text ficțional; și erotic - fie cât o fi de mic...;

Mă simt mai ușurat știind că de astă dată am să scriu ceva ne-pamfletar, ne-denunțător, ne-acuzator, ne-dătător de nume (un gazetar român ar zice: ne-nominalizator). Mă simt și eu în rândul lumii scriitoricești de când am luat hotărîrea - grea, dată fiind vârsta - de a trage/târî cadavrul textului de pe strada Quinet pe Academiei, că-i mai puțin foarte greu de citit-scris - ca în bancul de acum 30 (40?) de ani - de să mi-l poată lectură și poporul; de să-mi fie și a mea codată, incifrată, esopizată, ultra-supra-înnodată, cum bine le-a șezut pe la arta-prozatorilor români creatori de creații realist-rezistentiste. Am să fac și eu ca breslașii gata-clasicizați, demult-înmanualizați: am să încui realitatea-așa-cum-este-ea cu șaișpe chei destinate a descuia șaișpe lacăte, dar am să le rătăcesc, uit, pierd - cu program de rezistență culturalicească - să nu mai știe nici autorul de autor de autor (de cărți, desigur) despre ce, despre cum, despre cine va fi fost vorba. Dar pot?

Să pregătesc mai întâi terenul? Să povestesc de pe-acum ce-cum-pe-unde o să povestesc atunci când o să mă aștern pe povestite? N-ar strica un mic-rezumat/, gata-rumegat pentru uzul maselor largi de cititori încă nepregătiți să înfrunte jungla măsurînd câteva zeci de pagini întregi? Și încă patru? Ar strica?

4 octombrie

Am marcat o pauză - cu folos: intențiile s-au oarecum limpezit, dorința (de a scrie asta) s-a întărit, nu mai rămâne decât să trec la treaba cea mai grea - și mai 'xcitantă, vorba-'nglosacșilor: așternerea pe hârtie a poveștii de dragoste cea povestită-consemnată de mii de ori. Nu am scris: milioane, fiindcă a mea nu intră în subcategoria un-băiat-iubea-o-fată, ci în a un(ui)-moș-iubea-o-iadă. Poveștile de dragoste din prima chiar de se termină tragic, acolo tragedia intervine din afară și este de natură socială, confesională sau chiar umorală a genitorilor, nu se află ca dincoace în însăși povestea de dragoste, de la început;

ba chiar dinainte de început, fiindcă nu de puține ori este univocă: nu toți îniernaticii au curajul de a declara, în scris, lolitelor, vara iubirii.

Astfel (sub)categoria în care mă includ se încă restrânge: iubitele mele nu au (nu au avut, în timp) existență pipăibilă (!) - nu vorbesc de fetele-cucuietele cărora nu le-am anunțat prin cuvânt ori prin scris(oare) că le iubesc și care, cine știe: dacă aș fi făcut pasul curajului, s-ar fi întâmplat desăvârșirea actului; aici vorbesc de iubitele mele cu existență doar pentru mine, fiindcă eu le-am făcut, ca Dumnezeu (am mai spus) - însă nu în ordinea Lui: 1. Adam, 2. Eva - ci în a mea: 1. Eva, după care mă pun jos și mă dorm, căci tare am mai trudit la Ea!, dar și când am isprăvit, e-he-he, am văzut că este bine (și că era Ziua Întâia)!; cu mâinile astea o am făcut, cu mâna dreaptă pe când scriam cu stiloul; cu amândouă, la mașină, la ordinator - drept care acum am dinainte o persoană tânără, ușor încrunțată, avînd gropiță în bărbie și păr în dezordine, tăiat scurt. Nu-i cunosc glasul, i-l aud. Nu am văzut-o, întreagă, însă știu că are picioare lungi și că atunci când e concentrată sau emoționată, buza de sus, umbrită de o părere de abur de puf întuneciu este perlată de minuscule bobite de rouă.

Nimic mai obișnuit, mai frecvent, mai simplu, mai comod, mai lipsit de riscuri(ile refuzului): în timp ce scriu un roman, un articol am nevoie de un interlocutor, de cineva căruia să mă adresez, căruia să îi destinez textul de față. Uneori acela este un bărbat, real, cu nume cunoscut - când, într-un text încerc să răspund unui atac sau doar unei poziții: dialoghez cu acela (în fapt monologhez, mimînd dialogul, după metoda încercată, verificată, șlefuită în **Gherla**). Însă chiar în astfel de împrejurări: luptă cu un interlocutor identificabil - am nevoie de altceva-altcineva, de un suprainterlocutor, mai degrabă de un spectator-martor privilegiat al înfruntării mele în arenă cu un celălalt. De o damă cu (o) batistă...

Dramaturgie simplă, simplistă - convenabilă. Ieftină. Comodă. Neangajantă - ca și crimele făptuite cu ajutorul cuțitului-condei, ca și revoluțiile nesângeroase, doar mult cerneloase; ca și...

Mi s-ar putea obiecta: asemenea relații cu o femeie nu sunt de-iubire, ci de-lucru... De-lucru, desigur, dar și de-iubire. În primul rând de iubire, fiindcă bărbatul a făcut ceea ce a făcut: case, războaie, poduri, copii (și cărți; și cărți; și cărți - de nu mai ai unde să le pui) - numai și numai pentru femeie. Vreau să spun: numai din iubire față de ea (le fac loc, aici și el-ilor cei iubitori de bărbați, fiindcă nu mai poți respira în literatură de ei, ca și cum

trei-sferturi din scribii de totdeauna, de totunde ar fi rodul amoriului carnal/ dintre-un Traian și-o Decebală/ de jos și de pe cală - când ei fac doar jumătate...).

Până una-alta (și e prea târziu ca să mă corijez), sânt interesat, atras, supt numai de dulcea, de sublima, de sfânta parte femeiască.

Numai prin ea văd lumea cu tot ce-i al ei.

Și, consecință: al meu.

5 octombrie 2002

[De ce scriu și acest text ca pe un jurnal? Fiindcă este și jurnal. Apoi: îmi număr timpul secundă cu secundă, așa fac de zile, săptămâni, ani, decenii, ca în celulă, nu pentru a ști eu cât mi-a mai rămas de-stat, ci ca să se știe unde ajunsesem atunci când mă oprisem].

Ziceam că scriu cu gândul la o anume femeie - tânără, mai tânără, mult mai-mai-mai decât mine: persoană ușor încrunțată (să fie mioapă? nu), avînd gropiță în bărbie și păr în dezordine, tăiat scurt. Nu-i cunosc glasul, i-l aud; nu am văzut-o, întreagă, însă deduc - după gură - că are picioare lungi și că atunci când e concentrată sau emoționată, buza de sus umbrită de o părere de abur de puf întunecat îi este perlată de minuscule bobite de rouă.

Fiecare carte a mea a avut în timpul scrierii o asemenea prezență. Nu mi se înfățișa de la începutul lucrului, nici de la începutul re-luării, ci după câte un pasaj, un paragraf, o pagină, un capitol.

Atunci mă opream. Deși cu ea nu dialogam, pe ea nu o întrebam dacă i-a plăcut ce scrisesem, nu așteptam de la ea soluții. Iubita mea cea fată-fetiță: joacă (bine) rolul profesoarei, lângă catedră, în picioare, (să i se vază), așteptînd, cu pleoapele coborîte, ca elevii să vină, să depună filele scrise. Nu rostește un cuvânt, privirea ei nu o atinge pe a elevului de mine, dealtfel nici nu aștept din partea ei cuvânt, semn de aprobare, de prețuire, de laudă.

Spre deosebire de un adevărat elev, după ce îmi arăt rodul muncii - un fel de a zice, 'fesoara nu are ce vedea, pentru că știe, mă știe, o-ho, cum mă mai știe! (cu văzutul mă ocup eu), mă întorc în bancă și mă reapuc de scris; mă apuc de re-scriș: o altă-nouă variantă.

Iubita cea prea-tânără a mea nu-mi este cenzor, nu-mi este supraveghetor - ea există. Acesta este rostul, rolul ei: să fie.

Și fiiază. Și, doamne, ce cald, ce parfumat, ce dulce-mi este

fîrea ei, dinainte...

...dinaintea mesei de scris, a băncii, dinaintea mea, în fața ochilor mei - oglindă. Când o privesc drept - când mă uit cu adevărat în oglindă - mă văd. Asigurat că încă mai exist, îmi cobor ochii pe hârtie (pe clapele mașinii de scris, pe ale ordinatorului): în oglindă sau în tablou, în icoană: ea.

Și e bine. Foarte bine. Îmi comunică: încă nu mor, nu încă.

Fiecare carte a avut Prezența ei (ce bine, ce bine s-a nimerit: aici *ei* poate indica și fata și cartea...). Fiecare carte a avut mai multe variante de fete, după numărul celor de hârtie. O variantă a unei cărți este o altă carte - firește, înrudită cu precedenta, deci asemănătoare, dar nu identică-doar-cu-mici-modificări, ci diferită în felul în care diferite sunt surorile dintr-o casă plină de fete. La o carte - o fată.

Fetele... Unele erau tare i-reale, sărăcuțele, construite din te miri ce și mai nimica, nu aduceau a cineva cunoscut și se modificau de la zi la zi, de la moment la moment. Mai ales în închisoare și în Bărăgan am iubit astfel de făpturi de aer. Nu am făcut confidențe, nu mi s-au făcut, dar știam: toți băieții (fiind tânăr, eram atent numai la cei de seama mea) își rezemau sufletul și trupul de ficțiuni. Așa ne era dat.

După ce am ieșit în lume - în septembrie 1965 - și am început a scrie cu regularitate, Prezența Absentei a prins a fi construită pe (câte) o realitate: văzusem trecînd pe stradă, uneori chiar cunoscusem o femeie care îmi "sunase" frumos - prin mers, prin un anume gest de aranjare-deranjare a părului, prin zâmbet, iar de la cele de care mă apropiasem - ba le sărutasem mâna - oh, odoarea lor, oh, sonul vocii...

Citiseam, știam: toți bărbații (o bună parte dintre ei) își construiesc imaginea femeii din două-trei elemente/sugestii; știam: toți scriitorii rămân, în scris, la femeia sintetică, cea fabricată, zidărită, olărită de ei înșiși. După capacitatea de a inventa femeia, adeseori fără a-și da seama, se împart bărbații în două categorii:

În prima;

Și - uneori - chiar în a doua.

După 1989, când s-a descuiat țara, mi-au apărut altfel de (alt)fete: ne-văzute, ne-auzite măcar la telefon, ne-mirosite, cunoscute doar prin cuvântul scrisorilor. Doar cu prima, cronicologic, am sărit gardul ficției, m-am trezit în urzicile declarațiilor de dragoste - și m-am... urzicat de-a reălelea. Cu următoarele... am ținut cu dinții să nu recidivez.

Regret din suflet că am reușit.

6 octombrie

Abia după ce am ajuns în Bărăgan dialogul cu persoana-din-față a început a prinde carne (și ce carne!). Îi scriam într-un registru contabilicesc scrisori - negru pe alb, până atunci “în cap” dialogam-corespondam cu surorile colegilor de celulă (întru reciprocitate îmi inventasem și eu o soră pe care o prezentam celor merituoși...).

Nu eram singurul care s-a dedat la o astfel activitate de autonomizare, de autosatisfacere. Toți singurii, toți izolații, toți cei împiedecați a avea relații normale cu semenii - mai ales cu semenele - făceau la fel: își inventau o iubită, o logodnică, o soție; cei mai mulți își trăiau dragostea cu discreție, mulți o împărtășeau colegilor de solitudine masculină, puțini angajau cu dânsa un schimb epistolar.

Foarte greu, mult riscant, în închisoare, să scrii. Însă riscam și eu, ca ceilalți - pe care îi doar bănuiam că scriu iubitei lor, în ciuda promiscuității, a supraaglomerației celulare. În materie de “relații co-celulare”, ultimul dintre dreptcomunii nimeriți la politici pentru că la beție strigase ceva împotriva lui Groza, a Anei Pauker, a lui Stalin, se comporta cu delicatețe, chiar cu pornire de protejare a intimității colegului care scria. Cel mai potrivit suport pentru un epistolar amoros era placa de săpun și nu fundul plat al gamelei, nici coasta vreunui flacon cu sirop de tuse, uns cu săpun și presărat cu DDT ori cu var de pe pereți. Fiindcă placa de săpun putea fi ștersă fulgerător în caz de percheziție, cu unghia degetului mare: ștergeai-ca-la-tablă scrisul de pe săpunul moale în vederea corectării unui cuvânt, în vederea epuizării “hârtiei”, deci a suprafeței de scris și continuarea-prin (zic eu acum)-palimpsest-are. Am scris și eu în celulă pe săpun, cu acul, scrisori/de amori’. Făceam și eu ce făceau tinerii deținuți (a, vârstnicii, nu: lor le era frică). Nu am fost niciodată surprins și pedepsit pentru scris-pe-săpun, dar aș fi îndurat pedeapsa cu dinții strânși, cu inima umflată cât un burduf de cimpoi - dacă sufeream pentru... dragoste...

Însă abia în domiciliu obligatoriu mi-am putut revărsa și consemna, să rămână (în registru!, ca să nu pot rupe filele, în caz de... rupere) dragostea, mărturisită. Despre ce era vorba în scrisori? Despre... toate câte se scriu și s-au scris de când se scriu scrisori de dragoste, începând cu “dragă”, încheind cu “te sărut” - și de la capăt.

Deși făcusem numai doi ani de regim celular, deși înainte de arestare nu avusesem o “activitate de scriitor”, închisoarea mă, nu doar oprise din creștere, dar mă dăduse îndărăt. Desigur, în

cap (și în inimă) înregistrasem o evoluție, o maturizare, o îmbogățire, dar-însă-totuși...

Înainte de arestare - 22 noiembrie 1956 - chiar dacă nu publicasem nimic, contam în ochii colegilor și ai profesorilor ("de măiestrie artistică") ca un... "promițător-viitor-scriitor", ba chiar ca un prozator... modernist (-ist fiind semnul deriziunii, al dușmănozității, oricum, al celui care începe să dea semne că nu mai este "de-al nostru" - ca intelectualist-ul, inventat de trogloditist-ul Popescu-Dumnezeu, și citat, cu șervetul pe braț, de... scriitorști). Mihai Gafița zicea că scriu ca Thomas Mann, ca Joyce, or eu doar auzisem numele acestora. Scriam cum scriam, scriam ca mine. Însă numai după doi ani de pauză-forțată (închisoarea), devenisem incapabil să aștern pe hârtie o povestioară încheată - comisesem niște basme (unul i-l arătasem lui Marino: nu-i plăcuse; nici mie), dar simțeam, acut, cu toată carnea, că nu mergea. Nu că m-aș fi împotmolit, ci sânt - definitiv - împotmolit. Ceea ce scrisesem "înainte" se pierduse, fusese confiscat, pur și simplu nu-mi era accesibil, eventual consultabil (și a fost mai bine așa: nefiind conștient de regresivitate, sufeream mai puțin, prin comparare).

Lucrurile nu s-au schimbat în bine după liberarea din domiciliu obligatoriu. Alergătura după lucru, alergătura la-lucru - când aveam - nu îmi fura doar timpul, ci și dispoziția de a scrie. Unde mai pui că la Buhuși (la șantierul Casei de Cultură), la Făgăraș (la Agrosem) nu aveam obiectele numite: masă și scaun, iar la Brașov (la Rulmentul) nici măcar patul nu era întreg al meu (doar jumătate, dormeam cu un, și el necalificat, de la Steagul Roșu).

Starea de luptă mi-a fost totdeauna incitantă, fertilă. Însă hărțuiala - nepolitică, ne-securistă, doar economică: ba. Nu timpul material îmi lipsea (timpul pentru scris poate fi furat, zmul: în tren, în pauze, la lucru), ci acea liniște-în-încordare a scrisului; și nu faptul că nu (prea) aveam ce mânca și nu faptul că nu (prea) aveam cu ce mă încălța îmi puneă piedeci (cât am stat în mansarda lui Sterescu, după decembrie 1965 nu am fost nici mai mâncat, nici mai îmbrăcat-încălțat), ci, așa: eram hărțuit-de-starea-generală, deci mă simțeam diminuat (nu îngrădit, deși acea stare, printre altele, putea fi dedusă); mă constataam micit, neputincioșit - de a scrie, în general; în special de a dialoga cu iubita, în scris...

Momentul liberării din gherla libertății fără libertate de după "liberare" a încetat în vara-toamna anului 1965: "decretul Ceaușescu" a îngăduit tuturor foștilor deținuți politici - neterminații - să reia studiile; întrerupților: să-și continue activitățile cultural-literare, chiar pedagogice.

Așadar, în octombrie 1965 am re-intrat la Filologie, București - în re-anul I. Aveam treizeci de ani, părul alb, eram cel mai prost îmbrăcat dintre studenții bucureșteni prost îmbrăcați, pierdusem unsprezece ani (dacă intrasem la facultate în 1954...).

Eram însă (cel mai) fericit re-bucureștean.

7 octombrie

Nu mi-am venit în fire de la o zi la alta, să ajung a scrie măcar tot-așa ca înainte de arestarea din 1956. Deși re-pornirea îmi fusese promițătoare, bună, o simțeam cu toți porii (fiindcă, din octombrie 1965, ca re-student, căminist, într-un dormitor cu încă vreo cincisprezece studenți, începusem a scrie un roman - de asta cunoșteam o stare de euforie, de beție). Se vede însă că nu era suficient să mă simt eu în stare de a scrie, trebuia să chiar scriu câteva sute de pagini...

Nu de la Mișa Novicov, care ne predase un fel de teorie a literaturii, nici de la Gafița, “profesorul de măiestrie artistică” învățasem că, a scrie povestiri, schițe, chiar nuvele nu este chiar același lucru cu a scrie romane - deși tot proză. Nu știu dacă aflasem acest lucru de la cineva sau îl voi fi simțit-intuit. Scriam-scriam-scriam, deși mă aflam într-o situație inconfortabilă (?): babac printre boboci și, chiar dacă dormitul într-o încăpere cu mulți alții nu-mi era străin, pentru scris îmi era greu, nu găseam un colț cât de cât protejat. Totuși, pluteam, zburam: începusem a scrie, continuam a scrie, scriam, filele de hârtie se adunau într-un dosar, păreau a nu fi chiar proaste-proaste, apoi îmi revenise starea de nerăbdare de a scrie: de-abia așteptam să ajung la Universitate - ca să scriu, la cursuri, pe furiș, se înțelege; de-abia așteptam să mă întorc la cămin, ca să scriu în dormitor, la una din cele trei mese de câte patru persoane alcătuint “sala de lectură” de la căminul Renault.

Îmi era bine, mi se umflase pieptul în general, în special bicepsii (sărăcia avea avantajele ei: chiar și în noiembrie umblam îmbrăcat cu o bluză cu mâneci scurte (dealtfel, unica), ceea ce provoca, o simțeam cu ochii din ceafă, privirile ventuziforme ale colegelor... De ce mă simțeam atât de... musculos, bărbătos, puternicos (mai târziu am aflat că și părul alb de pe piept exercita asupra junelor copile o puternică mirație; asupra coaptelor chiar: fascinație-tulburăție)? Ce întrebare! Pentru că scriam un roman: **Cealaltă Penelopă, cealaltă Ithacă!** - îi zisesem, peste un an aveam să-l rebotez: **Ostinato**.

Starea de grație a ținut până prin ianuarie 1966, când, la

sfatul-îndemnul unor foști colegi (acum redactori de periodice, la edituri) am început a scrie “proză scurtă”. Ca să am dreptul la debut - așa îmi ziceau chiar prietenii...«Așa am debutat și noi: cu proză-scurtă».

De cum am trecut la schiță-povestire-novelă, cum am regresat, am retrogradat, m-am prostit (di tăt), m-am trezit înotînd în aceeași melasă ca în perioada dintre liberare și re-intrarea la Universitate. Cum însă cunoscusem la viața mea și alte con-strângeri, am con-strâns din dinți și din alte gemene părți ale corpului și am lucrat în continuare. Din greu, cu neplăcere, și conștiincios... O lovitură, de astă dată oficială, am primit de la fostul meu profesor Mihai Gafița, peste care dădusem (și) la Editura pentru literatură, unde mă prezentasem cu **Cealaltă Penelopă**... A refuzat manuscrisul, m-a anunțat (ceea ce aflasem între timp): «La noi nu se debutează cu un roman, ci cu proză scurtă». M-am ținut de... proză scurtă, astfel că până în iunie (1966) pusesem de-un volumaș - purta titlul: **Moartea noastră cea de toate zilele**. Cu el m-am întors, învingător, la deneînvin-sul Gafița. L-a primit... - volumul, nu și titlul, deci nici povesti-rea titlatoare; nici volumul întreg; a spus că îl va pune în discuție numai după ce voi fi publicat ceva în periodice și că până atunci îl păstrează - cum așa: încă nu debutasem în reviste dar aveam insolența să mă înfățișez cu volume - dintre care un roman?

Nimic de făcut - decât de așteptat ca prozele scurte predate revistelor literare să fie băgate în seamă;

Nu puteam face nimic - decât să mă întorc la roman... Același, dar... prin o nouă variantă, “muuult ameliorată”.

Cele două luni de vacanță la părinți, în satul Vad (Poiana Narciselor), Făgăraș, mi-au fost pline, fructicole: am scris, de la cap la coadă, nu una, ci trei variante - de la a doua îi schimbam titlul în **Ostinato** - și, cunună, mă îndrăgostisem ca un măgar de o elevă de liceu din Șercaia, [persoană tânără, ușor încrunțată, avînd gropiță în bărbie și păr în dezordine, tăiat scurt; nu-i cunosc glasul, i-l aud; nu am văzut-o, întreagă, știu că are picioare lungi și că atunci când e concentrată sau emoționată buza de sus umbrită de o părere de abur de puf întunecat este perlată și de minuscule bobite de rouă].

Sânt sigur: mi-a mers atât de bine scrisul (așa credeam, așa simțeam - așa era), datorită fetei aceleia - atât de foarte-frumoasă, atât de foarte-tânără: dacă avea 15 ani, eu peste dublu... Mi-a mers atât de bine scrisul (la roman) și pentru că între noi nu se petrecuse nimic. Nu jur că motivul trebuie căutat în refuzul meu de a împinge lucrurile până la firescul-desnodămînt, însă este sigur: neîmplinirea, frustrarea - și dorința sălbatică, oarbă de a o

avea - îmi alimentaseră scrisul-bun.

8 octombrie

Dacă **Ostinato** - vorbesc acum de varianta ultimă, cea din octombrie 1971, începută după ce primisem telegramă de la Dieter Schlesak de la Frankfurt/M, că apăruse în germană, la Suhrkamp și în franceză la Gallimard (nu în italiană: tirajul de la Rizolli fusese cumpărat de mesagerii lui Ceaușescu: Zoe Bușulenga, Balaci, Mihnea Gheorghiu, Potra) - era o carte "modernă" în gesticulație, rămânea tradițională - în fond. Oricâte scâlâmbăieli, tumburi, salturi-mortale făceam, nu atingeam cuceririle (formale!) ale lui Joyce; doar mă lăsam contaminat de monologul lui/la Faulkner - i-am pomenit pe aceștia fiindcă mai ales de aceștia mă apropiaseră cronicarii germani, francezi, olandezi.

Nu-mi amintesc să fi declarat, public: «Vreau să scriu ca...» Tolstoi, Balzac, Stendhal, Rebreanu, Dostoievski, Faulkner; niciodată nu am vrut-declarat că vreau să fac mai-bine-decât-cineva, pentru mai-bine aveam stadionul, acolo mă angajam într-un concurs de atletism, nu dincoace, la solitarul, secretul scris. Desigur, cei mari îmi erau felinarele de stradă la căror lumină citeam, chiar scriam, de piciorul de fontă al lor mă puteam oricând rezema cu un umăr, ba rămâneam sub umbrela lor și ziua, pe lumina soarelui, fiindcă era bine pe lume cu astfel de araci/tutori. Că, fatal, cutare proză a mea "aducea a Stendhal" că în alta "se simțea Faulkner", cum altfel, când îi frecventam, îi iubeam, în sinea mea doream să-fac-bine-ca-ei, chiar de nu sonorizam dorința. Rezultatul era, nu imitația, ci contaminația. Scriitorii puternici (nu neapărat și buni) exercită asupra mai-tinerilor o influență de care nu-și dau seama nici unii nici alții, mai ales nici-alții... Dacă un ochi ager și răutăcios-cât-trebuie ar urmări corespondența (și epistolară) dintre două persoane, fie acelea aflate la mari distanțe, nu doar geografice, ci și de vârstă și care nu s-au văzut vreodată la față, nici auzit - și ar pune scrisorile pe două coloane, fiecare în ordine cronologică, ar observa trecerile dintr-o parte în alta, nu doar de la silen la nimfă - a unor expresii, cuvinte, sintagme, topică; ticuri; tăceri... Ce sunt acestea decât efectele dialogului pornit, ale osmozei continuate, ale contaminării reciproce, nu doar sănătoase, dar binecuvântate? Nu astfel arată comunicarea dintre doi: prin luarea- vorbei-din-gură, prin completarea, materializarea vorbei celuilalt, nerostită (pe hârtie), dar știută, nu doar pre-simțită?;

nu-i aceasta încununarea uniunii, când cuvintele nu mai au semnificația curentă, se rarefiază, își pierd greutatea și identitatea inițială, se dizolvă în sucubul obștesc, în mustul primordial alcătuit din puțină cerneală și din multă salivă, sudoare, sânge, sămânță?

Rezumat: că, în scris, voi fi imitat pe un mare scriitor? Probabil-sigur, nu-mi dădusem seama. În schimb, mă surprinsesem, chiar complăcusem în maimuțările identificabile - și declarate: Arghezi (topica), Caragiale (pălălă'vrăvră'geala), Faulkner (fluxul - nu totdeauna... cursiv - al rememorării)... Nu am găsit de la cine voi fi luat (iar negăsind înaintași autohtoni, nici străini, nu m-am lăudat că aș fi descoperit, eu, apa caldă) arhitecturarea muzicală a romanelor - desigur, vorbesc de formele muzicale cele mai riguroase: sonată, rondo, simfonie și nu de... muzicalitatea scrierii (ceea ce este vădit altceva).

Caragiale: cel mai apropiat mie autor român. L-am cultivat cu jubilație, în junețe îl cunoșteam (și pe el) pe de rost (și recitam și dădeam replica altor caragialolatri); multe dintre caragialisme mi-au rămas lipite de limbă - până la a uita să indic bibliografia...;

Caragiale: singurul prozator român - dramaturgia lui: ce proză!, ce proză!! - cunoscător intim al muzicii (nu doar urechist: frecventator doar prin ascultare), ci făcînd, în cunoștință de cauză, acea muzică și vorbind-o, ca pe vin, francezii. Pentru epoca lui - sfârșitul secolului al XIX-lea - Caragiale a contat printre cei mai avizați europeni, a fost un autentic *musikalisch* (unii spun: *musikantisch*). În marea proză, doar europeană nu îi găsesc corespondent decât în Thomas Mann, însă acesta a venit mai târziu, **Doktor Faustus** fiind scris abia în 1947. Prin faptul că asculta - în concerte, chiar la București, apoi la Berlin, după exil, în 1905, dar mai ales că și înțelegea-comenta Cvartetele lui Beethoven. Oprirea asupra celui purtînd nr. 14, op. 131, mă îndreptățește să afirm că hahalera, nesirosul, autodidactul Caragiale, grecoțelul-cu-nas-subțire (vorba prietenului său Eminovici), este nu doar un imens scriitor de limbă română, dar și cel mai avizat gustător de muzică; unicat.

Și nu doar al epocii sale: care dintre scriitorii-mari ai lumii contemporane (să nu ne ostenim a căuta scriitori cu diplome de ingineri-ai-sufletului-românesc: nu vom găsi...) a dovedit, în scris, că este capabil de a înțelege, nu doar "sufletul omenesc" (sic), ci Cvartetul 14, de Beethoven?, cel scris în 1824, examen de super-doctorat pentru supra-muzicologi - piesă din mantaua căreia se trag cei foarte mari de la cumpăna secolelor, (mari-foarte, pentru că, firește!, îmi plac mie): Wagner, Mahler, Schönberg și, în cestălalt, al XX-lea, Bartók, ignoratul Enescu,

iar în oroarea stălină: Șostakovici - și Prokofiev, însă nu ca simfonist și nu ca autor de cvartete? În secolul XIX am știre doar de Tolstoi, însă el, chiar dacă realizase performanța de a intra într-un cal: Holstomer, nu intrase și în Beethoven dincolo de Sonata Kreutzer și de Appassionata, cea “foarte preferată” de Lenin... Apoi, în secolul al XX-lea - dar rămânând înrădăcinat în precedentul: Proust.

Observ că m-am îndepărtat de Ea, ca să vorbesc numai de ei...

Deloc. Nu mă îndepărtez niciodată (nici cât o boabă de muștar) de Ea - măcar pentru că nu vreau, vorba cântecului, să-mor-ca-mâne. Îi dau roată, cocoșește, păunește, laudînd-o ca pre Domnul - însă numai și numai pentru că noi, ortodocșii, suntem lipsiți de esențialul, de sever- carnalul, de erotic-asceticul cult marial - altfel...

...Altfel tare m-aș opri: să trăncănesc despre muzică... - însă despre ea am mai scris. Dar despre Ea n-am scris? Ba da, ba da - și ce bine am făcut - era cât pe-acți să-mi scape: «și ce bine am scris»... - însă nu m-am lăsat ispitit, deși femeile mele [ia să le pun pe un rând : Catinca, Alice, Viola, Damiana, Seliva, Justa, Ela, Bonifacia, Sabina, Xenia, Sublima Găinăreasă - și încă altele, nici chiar eu nu le țin minte pe toate - și această persoană tânără ușor încrunțată avînd gropiță în bărbie și păr în dezordine tăiat scurt căreia nu-i cunosc glasul dar i-l aud; nu am văzut-o întregă, însă știu că are picioare lungi atunci când e concentrată sau emoționată buza de sus umbrită de o părere de abur de puf întunecat este perlată și de minuscule bobite de rouă] - nu sunt deloc de lepădat - vorbesc despre femeile făcute (nu născute) de mine, cu mâna mea.

Să nu spun vorbă mare: o să mai fac - una! Mică-mică. Păsărică.

9 octombrie

Ziceam că **Ostinato** este construit în formă de sonată. Mai ziceam că **Ușa noastră cea de toate zilele** (căzînd din volumașul de proză-scurtă și povestirea și titlul volumului - cum să admită cenzura o carte numită: **Moartea noastră cea de toate zilele?**- nu l-am lăsat pierdut, l-am trecut următorului roman) este, dramaturgic vorbind, respectuos cu canonul: unitate de loc, timp, personaje. Și, prin cele patru femei, deja amintitele Alice și Viola, dar și Sofia și Florica, o... piesă de teatru mulțumitor de

cu meserie scrisă. Dealtfel un francez și trei români și-au exprimat dorința de a-mi teatraliza romanul; francezul voia ca eu să fac operațiunea: să scriu o piesă; românii: ei cu mâna lor să o facă - eu nu am fost de acord, ei au fost de acord cu dezacordul meu...

[Încă o dată: Geta Dimisianu cunoștea **Ușa noastră cea de toate zilele**, doar în primele luni ale anului 1970, la îndemnul bunului meu prieten Ivasiuc, predasem noua carte noii edituri: Cartea Românească. Izbucnind scandalul - Ivasiuc decodificase astfel: «sub personajul Florica se ascunde Elena Ceaușescu, sub personajul Iosub însuși Nicolae Ceaușescu» - Marin Preda, speriat, îi obligase pe toți redactorii să citească “bomba” (plasată de mine sub “editura mea”, pretindea amicul Sașa), deci și pe Geta Dimisianu. Nu mai contează că, atunci nici ea nici Paleologu nu găsiseră vreo aluzie la perechea regală, Mircea Ciobanu și Țepeneag nu scosese o vorbă, tăcuseră cu nesfârșită înțeleptitate - contează că, douăzeci de ani mai târziu, când Geta dăduse peste Ion Ioanid și îi editase mărturia despre închisoare - care zăcea de ani de zile în safe-urile Bibliotecii Române de la Freiburg, fără titlu - pentru că a mea nu apăruse încă în românește, a botezat-o, rapid pe aceea: **Închisoarea noastră cea de toate zilele...** Nu l-am acuzat pe Ioanid de... plagiat, cum făcuse cu mine cultivatul Țepeneag după ce publicasem **Arta refugii** în franțuzește (limbă în care titlul și dubla-multipla semnificație a lui nu a putut fi prinsă, iar Paruit tradusese de-a dreptul: **L'Art de la Fugue**), arătându-mă ca... plagiator al cărții sale **Zadarnică-i arta fugii**, la care îi răspunsesem că amândoi - și cine știe câți alții încă - îl “plagiasem” pe Bătrânul Bach cu a sa *Die Kunst der Fuge...* Întorcându-mă la Ion Ioanid: împreună cu el - el însă nu singur, ci cu ajutorul neprecupețit al Getei Dimisianu - plagiasem... Tatăl Nostru...]

În cerc nu a mai avut ambiții formale muzicale, ci declarat faulkneriene, fiecare capitol era indicat cu numele unui personaj, în fapt, numeam, după Faulkner, vocile. [Nu vreau să mă mai gândesc la această carte, o consider definitiv pierdută: singura copie a ultimei variante după care a fost tradusă pentru Gallimard, ajunsă în păstrarea lui Țepeneag a fost aruncată la gunoi: «Ce să fac, eu, cu un manuscris al tău?», mi-a explicat senin prietenul meu bun, scriitorul Țepeneag, după ce m-am exilat și am încercat să-mi recuperez scrisul].

În schimb, cu **Gardă inversă** m-am întors la formele și metodele muzicale: repetiția, reluarea-repetiția, pre-lucrarea-repetiția.

Gherla. Cu acest text am adoptat deschis o altă formă

(literară - și muzicală): dialogul/duetul.

În varianta inițială - scrisă în vreo săptămână, la Paris, în prima călătorie, în 1972 - povestitorul avea (încă) interlocutor, o voce care rostea câteva cuvinte, deci exista prin cuvinte. Astfel - adică pe două voci - a și fost înregistrată în aprilie 1973 pentru Europa liberă. Aceeași variantă a fost tradusă în franceză de Șerban Cristovici pentru Gallimard și de Barbro Anderson în suedeză pentru Coeckelberghs Vorlag. Întors în România, în iunie 1973, aproape imediat după ce am re-pus piciorul pe solul patriei iubite, am... recidivat întru răul-obicei inaugurat cu **Ostinato**: știind că Cristovici lucrează de zor la traducere, deci nu mai pot interveni cu modificări, m-am apucat de o... nouă variantă, una pentru sufletul meu. În aceasta nu mai apărea vocea ascultătoarei - dar bineînțeles că era o femeie! - riposta i se deducea din re-proposta povestitorului.

Eram satisfăcut de găselniță, însă nemulțumit că, pe de o parte, nu pot edita cartea în românește (?!), pe de alta că nu pot interveni pe lângă traducători să... țină pasul după autor, să echivaleze textul după această variantă, ultima, adevărata, nu după una veche, depășită...

Oricum, sub această formă a fost publicată la Humanitas în luna mai 1990, **Gherla**. Ceea ce înseamnă că forma actuală, cea ordinatorizată este a n-a variantă, datînd de prin 1997-98...

În Gherla dialogul declarat și permanent cu Ea este scos la lumina zilei. Și chiar dacă în cărțile următoare, cele scrise în exil: **Culoarea curcubeului, Soldatul câinelui, Patimile după Pitești** comunicarea cu Ea coboară în subteran, în următoarele, iese iar la lumină în **Bonifacia, Justa, Ela, Astra, Sabina, Roman-intim, Adameva, Altina** - cartea de față...

Ce am spus până acum despre "contribuția" Ei nu este nici inedit, nici original. Relația Adam-Eva rămâne, chiar în acele cazuri, nu puține, în care Adam o iubește-pohtește-pre-ee, deci (o) cântă, însă nu pe Eva, ci pe o/un, cu nume de personajă - avansează o anagramă Adam/ Mada... La urma urmelor, pentru câteva bune generații de cititori, Sonetele lui Shakespeare au fost adresate, iubitei, nu masculinului. Și, tot la urma urmei, pe noi ne interesează cântecele de dragoste ale numitului Shakespeare, nu foarte sau deloc amănuntul că poetul mergea-funcționa, vorba francezului, și cu aburi și cu pânze...

Eu - tot întâmplător - nu am astfel de gusturi. Probabil din această pricină voi fi lipsit și de geniu literar...

Parodiindu-l pe Topârceanu (care parodia nici el nu mai știa pe cine), zic:

Să scrii bine când ai geniu - ce simplu!;

Mai greu, dacă nu imposibil: când nu ai geniu - să scrii ca mine...

10 octombrie

Câtă vreme fusesem un bandit oarecare, Securitatea nu se interesase de femeile mele cu intenția de a le transforma în pârgii cu care să mă doboare. Pe atunci nici nu prezentam interes, eram unul din zecile de mii de bandiți abia liberați. Dacă după Bărăgan m-a hărțuit, chiar re-arestat (în iarna anului 1965), apoi nu eu eram șef de lot, ci ea: Ela. Din punctul lor de vedere eram o biată anexă, o lipitură a lotului. După două luni de ciomăgeală ciobănească (puteai deduce importanța pe care ți-o atribuiau secii, în dosarul lor, ție, bătutului, după "calitatea" bătailor), mi-au dat drumul. După o vreme unul de-al lor mi-a arătat fotografiile cu Ela: o lichidaseră, o omorâseseră, punând grosolan în scenă un accident de circulație, așa rezolvă ei irezolvabilele...

Deși m-am mai frecat de ei - am fost anchetat (liber) și în legătură cu un student necunoscut mie, la cămin, în octombrie 65, apoi cu Marcel Petrișor (mă mutasem la Sterescu, anticarul), Secii nu s-au arătat interesați de persoana mea decât din anul II (al doilea an II, cel din 1966-67). Nu cred că erau atât de inteligenți-perversi, mai degrabă a fost o coincidență faptul că ofensiva lor s-a produs imediat după moartea tatei (februarie 1967), când situația familiei devenise catastrofală: dispărând tata, mama, bolnavă de scleroză în plăci, immobilizată în pat, rămăsese singură ca un câine, în Vad, Făgăraș, unde nu aveam nici rude, nici prieteni... Nu m-au abordat direct, ci, inteligenți nevoie-mare, pieziș, prin fata cu care mă aveam atunci bine, și ea studentă. Să fi fost ei siguri că ea are să-mi spună că fusese contactată, binișor scuturată și zdravăn băgată în spărieți? Probabil. Așa vor fi socotit ei că mă prepară mai eficace: vânatul intră în panică doar aflând că vânătorul îl hăituiește, iar atunci când țâșnește în carne și oase dinainte, bietul animal încremenește de teroare.

Deși țineam la fata aceea (îi păstrez, peste ani, o tandră amintire) m-am despărțit de ea, explicându-i că nu vreau să-i pricinuiesc necazuri, prin contaminare. Ea m-a asigurat că nu i-i teamă, că rămâne lângă mine, să înfruntăm împreună fiara comunistă (expresia ei) - atât că... n-ar prea vrea să pătimească ai săi - din pricina ei. Ne-am zmulș unul din celălalt fără reproșuri, fără scene. Eram acaparat, colonizat de singurătatea

mamei, rar mai dădeam pe la facultate, făceam măcar săptămânal naveta la Vad, iar la București umblam, disperat, în căutare de relații ale relațiilor care să-mi faciliteze internarea ei într-un așezământ spitalicesc din împrejurimi Capitalei (toate aceste se află ca într-un reportaj în **Gardă inversă**).

În acel moment (ales? întâmplător?), ei m-au abordat-acostat, la Universitate, într-o pauză : un coleg de grupă m-a anunțat că mă caută un “prieten - de-acolo”, iar eu m-am dus pregătit să văd un fost coleg de închisoare ori de Bărăgan... Un necunoscut s-a apropiat cu brațele deschise și a dat să mă îmbrățișeze, zicându-mi:

«Mă Paule...»

Nu eram adormit, nici istovit de încercări - doar... binișor amețit, însă i-am simțit, fulgerător, sudoarea: nu era “de-a noastră”, nici măcar a unui necunoscut de-al meu; i-am îndepărtat brațele și l-am întrebat:

«Ce grad ai tu, mă?»

Asudurdosul a dat să râdă, nu a reușit decât să rânjească, a întins iar o mână (în care ținea, pe un lăntug, niște chei), intenționând să mă ia pe după cap, însă eu m-am răsucit-ferit și m-am îndepărtat repede. Ieșind pe trotuar, am bănuțit că securistul se luase după mine, însă nu am întors capul: deschisesem gura și mergeam drept înainte, cu auzul încercând să despart zgomotele străzii de ai pașilor lui, cu toate că nu i-i cunoșteam, în același timp adulmecând aerul cu nările lărgite (deși firicelul de vânt îmi venea din față). Nu l-am simțit, nu m-am liniștit: știam că, dacă a început asta, asta are să continue.

După câteva zile, tot la Universitate, același individ, învârtind pe deget lăntugul cu chei, mi s-a plantat dinainte și, fără a mai zâmbi-rânji, mi-a adus la cunoștință:

«Noi vrem să stăm de vorbă cu dumneata».

De acea dată n-am mai plecat. Am rămas locului. Mi-a fixat întâlnire: mâine la ora zece, la Academia Comercială, a doua (sau a treia?) ușă pe dreapta, la parter. Iar eu, deși aveam de gând ca în aceeași seară să plec cu trenul la Vad, unde mă aștepta mama, am zis:

«Bine».

Secul s-a îndepărtat, învârtind - desigur, victorios - cheile pe deget. Eram prins.

Am plecat și eu, oriunde. Drept înainte.

M-a ajuns din urmă, în hol o fată din ultimul an de la engleză, binecunoscută mie, ; ne frecventasem câteva săptămâni, anul trecut, apoi încetasem - o vedeam uneori de braț cu un domn în vârstă. Mi-a comunicat că azi e liberă, vine la mine - eram de

acord? Pornisem să ridic din umeri a nu-știi, în fapt ar fi trebuit să clatin din cap că nu, nu eram de acord, însă ea se și atârname cu amândouă mâinile de brațul meu - am pornit spre stația tramvaiului care ducea în Piața Filantropiei (cunoștea drumul). Ea vorbea, vorbea, ciripea vrute și nevrute, era bine cu ea alături, urma să-mi fie și mai bine cu ea unu-n-una, mai ales că unul era îngrijorat de întâlnirea de mâine și căuta o adăposteșteră.

Întâlnirea de mâine... Dacă ea vine, acum, cu mine; dacă ea intră la mine; dacă ea pleacă diseară ori mâine dimineață, chiar de nu sânt urmărit, în cele din urmă ei au să afle că... suntem complici.

A venit tramvaiul meu, am rămas locului. Apoi am condus-o câțiva metri mai încolo. Și i-am împărtășit taina: mâine, la zece eram convocat la Securitate...

În așteptarea reacției, îmi ziceam: «Dacă salută și pleacă, are să-mi pară rău pentru mine, bine pentru ea: înseamnă că nu Securitatea a pus-o să mă intercepteze; dacă zice că nu-i pasă, ce treabă să aibe Securitatea în afacerile noastre trupești...? - atunci, chiar de nu va fi în serviciu comandat, ea, eu mă voi afla într-o situație stranie - și excitantă și inedită: eu, mereu regulatul, aveam iară (mai avusesem - cu Ela) ocazia să regulez, întru reciprocitate, Organa...

Ea însă nu a scos un cuvânt. Când mi-a venit re-tramvaiul, m-a împins ușurel spre ușa vagonului, rostind un «Seeervus!» ardelenesc atât de cântător-mângâietor, încât m-a împăcat și cu ea și cu mine...

...nu, nu era persoana tânără ușor încrunțată cu gropiță în bărbie și păr în dezordine tăiat scurt [ea nu ar fi plecat; ea ar fi rămas]; nu-i cunosc glasul i-l aud; pe ea nu am văzut-o întreagă însă știu: are picioare lungi; atunci când e concentrată sau emoționată buza de sus umbrită de o părere de abur de puf întunecat este perlata și de minuscule bobite de rouă.

De-ți vine să întinzi mâna.

Și să-i bei apa vieții.

11 octombrie

De atunci - aprilie 1967 - a început schizofrenia în sensul prim al termenului, în relațiile cu femeile. Mai târziu am înțeles că fusesem nedrept cu ele, că le ofensasem, le rănisem când le anunșasem că Securitatea mă are în colimator și mă convoacă mereu. Chiar dacă intenția mea era lăudabilă (nu voiam să le creiez lor probleme); chiar dacă ele, cu toatele, rămâneau la

această dovadă de cinste din partea mea: doar le avertizam că am o boală mult mai gravă decât blenoragia, decât sifilisul - făceam rău: le puneam în fața unei opțiuni. Or ele nu erau învățate să opt(ion)eze, oricum, nu astfel. Era aproape ca și cum le-aș fi dat să aleagă între viață și moarte. În 1967 frica animalică, irațională intrată în oasele și în sufletele oamenilor nu se ștersese ca urmare a Decretului de amnistie din 1964; nici de faptul că, după 1965, dacă aveai bani, găseai de cumpărat și cafea solubilă ("nescafé brazilian") și banane și sucuri de fructe exotice și țigări străine și supe concentrate și whisky și rom cubanez (din cel "cu bilă"); că fetele umblau cu mini-jupe, băieții purtau jeans. Se schimbase enorm, devenise de nerecunoscut peisajul - însă numai cel suprafațic.

[Dacă acum, la sfârșit de an 2002, la aproape treisprezece ani după o zguduire ca cea din 1989, băieții și fetele care nu cunoscuseră cu ochii deschiși teroarea de sub comunism sunt neînstare să gândească și să acționeze ca niște ființe libere, cum să fi fost fetele și băieții din 1967, traumatizați, înfricoșați, modelați după chipul și asemănarea părinților, supraviețuitori ai naționalizărilor, ai colectivizării, abia liberați din Gherla, Aiud, Jilava, Canal, Bărăgan - când în România, deși Stalin murise din 1953, destalinizarea (câtă a fost) se pornise abia în 1965, după ce urcase Ceaușescu pe tronul RPR-ului?]

De atunci port cocoșa culpabilității (nuanțez: vina de a fi avansat o ipoteză de lucru: aceea); de a le fi bănuțit pe toate femeile - "în afară de mama" - de a fi potențiale provocatoare ale Securității.

Delirul de persecuție nu-mi poate fi imputat..., mă consolam eu când mă surprindeam în plină criză. Securitatea e de vină; Securitatea, prin teroarea cumplită exercitată asupra noastră vreme de două decenii ne-a adus până la autoterorizare, rezultat: spaima și de umbra noastră - de microfoane, de vecini, de prieteni, de frați, de surori (și de grădina cu flori, femeile cu care tare ne-am mai avea bine pe-la-peste tot). Mai târziu, când aveam vechime în câmpul muncii (de bănuitorie), îmi spuneam că, desigur, există mult adevăr în spaima românului de Organe - dar nu întregul: la cei mai mulți frica de Securitate începuse a alcătui umbrela alibiului: «Nu acționez împotriva puterii teroriste comuniste, fiindcă Securitatea știe tot, vede tot, supraveghează tot, nu pot mișca un deget fără ca ea să mă ia ca din oală, înainte de a fi făcut ceva»; la mine mai era și puțin, ceva mai multișor decât puțin... alint: începusem a mă complăce în rolul de hăituit... Chiar dacă ziceam, tare:

«Știe, pe pizda mă-si! În schimb știe că suntem atât de bine

dresați, încât ne dăm singuri picioare-n cur, că am învățat să ne speriem singuri, la oglindă!»

Să nu se creadă că din aprilie 1967 am încetat cu totul de a încerca, apoi de a realiza relații-de-bună-vecinătate cu femeile. Adevărat: în afară de colega amintită, pe alte două-trei, dată fiind vârsta lor fragedă, le-am descurajat de a mă mai frecventa, ba le-am și speriat puținel - și cu grijă, cu dragoste le-am explicat “urmările”. Însă nu am declinat chiar toate ocaziile oferite-apărute. Am profitat de mai multe decât am pierdut, schimbarea a constat în faptul că, în relațiile cu femeile - vreau să spun: în prima fază, din momentul primei-cunoașteri - nu am mai avut eu inițiativa. Am așteptat, am re-acționat în funcție de... acțiune.

Va fi fost comod, însă pasivitatea mă, într-un fel, castră.

12 octombrie

...În decembrie '64, după ce am cunoscut-o pe Ela (în fapt, după ce ea m-a acostat, a insistat, m-a hărțuit - sexualmente, s-ar zice, azi - și după ce eu mi-am făcut numărul cu ezitățile-refuzările demne de o adevărată fată de la țeară), am conviețuit până la arestarea ei, în primăvara lui '65, deși lucra (!) pentru Securitate, o cunoștea întreg Făgărașul și Amlașul. De ce m-am lăsat pe mâinile ei (zice biblia, ca să indice picioarele, după cum tot deviat folosește “coapsă”, pentru bărbat, “pânțe” pentru femeie)? Nici acum, după aproape 40 ani, nu pot răspunde. Probabil fiindcă niciodată nu-mi pusesem corect întrebarea.

Mi-o pun acum și încerc să răspund:

Știam - ca toată lumea - că Ela este curvă de lux, că lucrează numai pe mărci nemțești, “obiectivul” Securității fiind specialiștii germani care construiau o nouă uzină a Combinatului chimic. Pe lumină se arăta numai în Mercedes, numai în blănuri și... (Marin Preda ar fi continuat descrierea personajului: “mânca numai fripturi, bea numai baterii, sorbea numai cafele”)...și umbla tot timpul beată - nu era beată, biata, se proteja și ea cu ce avea la îndemână. Am mai scris în cartea purtând în titlu numele ei, Ela: mă culesese, mă extrăsese (cu două degete) din șanțul unui bal țărănesc într-un sat de sub munte, acolo suflam în trompetă... Mă așteptase, dimineața, la autogară, mă convinsese că are să-mi înghețe dacă nu urc în mercedesul neamțului din acea săptămână - care, beat-mort, horcăia pe canapeaua din spate.

În conversația avută în timpul drumului până la Vad reticența mea (tocmai pentru că, de admirație, îmi ieșiseră ochii ca la melc) nu va fi fost din pricina fricii de Securitate, ci din a

enormei diferențe de statut social (vorba fiind de societatea socialistă, se înțelege).

Întrebarea ne-pusă din bun-simț: ce informații ar fi putut să zmulgă de la mine, ins nedeținător de informații (eventual: câte porți are magazia de cereale nr. 4 din gara Șercaia, în care lucram ca zilier, în cursul săptămânii...)? Deci, voi fi raționat: lăsându-mă pe mâna (!) superbeii femei care era Ela (altfel o chema, deși româncă din Cernăuți, avea particulă nobiliară germană, era baronesă, "Ela, femininul de la El" am botezat-o după ce a dispărut): nu plătesc nimic - în schimb (ah, în-schimbul!) mă aleg cu un ce-profit; și ce un-profit! Așadar știam: Ela se afla în serviciu-comandat, detașată pe lângă nemții chimiști, de chimie fiind interesată Securitatea, nu de lăutărie. Eu eram un picat în lapte, un accident: că agenta lor se regula și cu câte un ne-neamț - în timpul liber - nu-i interesa pe comanditarii epoletați.

Ce anume ne apropiase? Gândindu-mă la ea și la mine, folosesc elemente din universul carceral, deci ziceam că ea era un deținut favorizat (pentru că turna); ca poloniar, intra în contact cu mine, deținut simplu, aflat în carceră... În tot omul, fie el și român, zace un personaj dostoevskian, drept care turnătorul închisorii, își va fi zis că i se va ierta păcatul vinderii aproapelui prin... încălcarea regulamentului: dându-mi gamela pe vizetă, mi-a strecurat și o țigară (gata-aprinsă) și m-a întrebat dacă am ceva de transmis în celula comună... Și ce dacă are să raportez sergentului că am zis să spună colegilor din partea mea: «Liberare ușoară!»? Cât de mai-rău voi fi pedepsit? Acceptând țigara turnătorului, am devenit și eu vânzător de frate? Mai ales că țigara - ah, domnilor, țigara: ce picioare are dânsa!

Dar-dar-dar: ce ne apropiase? Bine, eu eram un paria - dar ea? Ce întrebare: o paria!

Ela: persoană extrem de inteligentă, foarte-foarte cultivată, foarte binecrescută, va fi fost și foarte talentată ca actriță, nu o văzusem vreodată pe scenă - și dureros de lucidă. A exercita... - cum să spun: meseria, profesia, ocupația? - de curvă nu șade la îndemâna oricărei femei. Va fi necesară o mare tărie de caracter - ei, da: să te vinzi, păstrându-ți, dacă nu demnitatea, atunci conștiința că n-ar strica să o păstrezi - și o importantă capacitate de disimulare (cum însă era actriță foarte dotată...). Presupun că nu doar lipsurile materiale au condus-adus-o până la a se mercedesiza. Mizeria! - dar cine nu va fi îndurat mizerie neagră în acele decenii, mai ales noi, refugiații din Basarabia și din Bucovina? Nu aceea le împinsese pe femeile noastre să devină curve, pe bărbați noștri să ajungă turnători... Dar ce? Presupun - corectez: presupun acum - fusese și ea șantajată de Securitate.

Așa cum am fost și eu doi ani mai târziu. Eu cu mama și cu facultatea, ea cu... Probabil tot cu cineva din familie: tată, mamă, frate, soră. Sau iubit.

Ce ne apropiase? - încă o dată: eu nu acoperisem nici jumătatea mea de drum, rămăsesem pe loc, făcusem nazuri, ea lucrase pentru amândoi. Ce ne adunase, blană în blană? Să zic o vorbă mare: nefericirea. Nimic nu mi-a fost mai cald, mai conso-lant, mai colorat, mai mustos, mai parfumos, mai frumos decât să fac dragoste cu o "rătăcitoare" în Bărăgan, dacă nu îmbătrânită, atunci mult-folosită, mult îmbrâncită, mult hăituită-hărtănită, nimerită într-o seară ploioasă-noroioasă în coliba mea de lut acoperită cu paie, răsărită în ușă, morman de țoale din care deslușeai o părere de om, nu cerea nimic, nu explica nimic, doar se hlizea ca proasta (deci era de genul feminin!), înțelegeai, ca unul de-al ei, că primul lucru de care ea are nevoie: să intre în casă; al doilea: să fie poftită să se dezbrace de palton, de pufoaică, de ce avea pe deasupra (chiar dacă în casă era frig, debarasarea de țoale: nu primul pas în așternut, ci al doilea pas în casă); în al treilea: să-i pui dinainte ce aveai de mâncare - nu conta că era sătulă sau doar făcea nazuri, la al treilea îndemn, asculta, și nu hlizindu-se, ci de astă dată râzînd, mut, cu gura până la urechi - fiindcă nu o alungaseși, cu înjurătur'/cu picioare-n cur, nu-i închiseseseși ușa în nas; o primiseși - așa cum era.

Ce urma era, nu plată-răsplată, ci comuniune: doi amărăți se întâlneră - pe-o cărare - și (se) comunionaseră cu mult drag.

Cu Ela nu altfel stătuseră lucrurile. Atât că rolurile fuseseră inversate. Eu îi intrasem în casă - și în pat.

Dacă mă gândesc - acum, despre atunci... Ceva-ceva tulbure tot va fi stăruiet între noi, material, între pielea ei și pielea mea. Însă cevaceva-ul, în loc să mă inhibe, mă umplea, mă umfla. Nu de frică, ci de grijă pentru draga de Ela. Și nu ziceam ce gândeam: că reglez Securitatea printr-o reprezentantă (nemeritată) a ei.

Era mult mai excitant (de înțelept să nu mai vorbim...) să fac nani-nani cu baronesa auxiliară a Securității decât să-i ard lui Pleșiță, ministrul Securității, cinci pumni în mutră - de-o pildă.

14 octombrie

Pe dinafară nu se petrecuse nimic notabil. Securistul-învâr-titoristul de chei (aflasem că se numea Achim și că e din Turnu Severin) mi-a dat "întâlnire" de câteva ori - ba la Academia Comercială, ba la Facultatea de Chimie aflată pe Cheiul

Dâmboviței, în câteva rânduri șeful său, Munteanu, unul veninos, bolnav de ficat se năpustise la mine, să mă bată - îl opream cu bagheta magică a degetului arătător care indica fereastra, dincolo de care, pe trotuar, se afla “nevastă-mea” (nu ne căsătorisem decât în 7 august 1968, dar, uite: Organa-care-știa-totul nu știa acest amănunt-esențial...). Totuși mă prefăceam că nu pricep ce voiau de la mine, fiindcă niciodată nu spusese rău, de pildă: «Vrem să ne dai raport de tot ce auzi, tot ce vezi...», umblau numai cu aluzii, românisme de genul: «Ei, parcă nu știi ce vrem de la tine...» și varianta: «Știi foarte bine ce-ți cerem...», urmată de amenințarea-promisiune: «Dacă nu ești salon cu noi, te zburăm din facultate, de nu te vezi - dar dacă ești de înțeleș, o internăm pe maică-ta la București, la un cămin-spital...»

Când ajungeau aici, după o pauză de respirație (aveam nevoie), spuneam:

«Internați-mi-o!»

Subiectul era cumplit de dureros și culpabilizant pentru mine, îmi aducea mereu, mereu aminte că nu făcusem niciodată ceva bun pentru părinți, numai neazuri le pricinuisem iar acum, iată: nu eram în stare să fiu măcar săptămânal alături de mama, necum să o internez undeva pe-aproape de București. În același timp, făcând fixație pe această “temă”, rămânea de-o parte reversul ei: angajamentul meu. Așadar nu refuzasem - încă o dată: nu propunerea, clar exprimată, ci știi-tu-ismul lor; nu rostisem Nu-ul, ci pusesem înainte onorarea promisiunii lor în legătură cu mama:

«Internați-mi-o!»

La un moment dat am spus că nu le mai vin la nici o “întâlnire”, fiindcă am treabă: să mă duc la mama, care-i singură, la Vad... N-au insistat. Pe asta o știau, cunoșteau situația-de-la-fața-locului, măgarii, nimic mai ușor pentru ei să se informeze...

Venise primăvara, intrasem în pre-vară, se apropiau examenele...

M-am întâlnit pe stradă cu Suzana, colegă de an, nu și de grupă. În pauzele seminariilor fumam înde doi, la unele dintre cursurile-mari stăteam alături; dimpreună cu ea nu-ascultasem ce zicea cel/cea de la catedră; discutam despre una, despre alta, mai ales literatură... Ea îmi cunoștea - fără amănunte - “amorurile interne”, doar erau colege și de-ale ei; eu eram înștiințat că are “amoruri externe”. Înainte de moartea tatei, împreună cu alte-multe fete colege de an petrecusem cam trei zile în fiecare din cele trei sesiuni de examene în chilia mea de la Sterescu, repetând materia. Asta fusese totul, nici unul nici altul nu dorea

să modifice natura relațiilor - camaraderești.

M-a invitat să bem o cafea la Albina, cofetăria deja celebră. Am ridicat din umeri, râzînd - dezolat, dar nu aveam bani. Nici ea, mi-a mărturisit, apoi m-a invitat la o țigară-plimbată. Așa, da...

Probabil-sigur se vedea pe chipul meu că treceam prin momente grele. După doi-trei pași, după două fumuri de țigară, m-a întrebat, nu ca de obicei: la a câta variantă din **Ostinato** ajunseseam, ci ca acum: Ce mi se mai întâmplă?, ce mai am? După încă doi-trei pași, după alte două fumuri de țigară i-am spus. Totul.

Totul, grămadă, dintr-o răsuflare - spre sfârșit precipitat, de parcă mi-ar fi fost frică să nu fiu zmulc de acolo înainte de a termina;

Totul i-am spus - din ceea ce nu știa: că, murind tata, mama, bolnavă, invalidă, rămăsese singură într-un sat la mama dracului;

Totul - adică și "întâlnirile" cu Securitatea. Și hărțuierile, în scopul de a mă face informator.

De ce îi voi fi mărturisit și asta? Doar nu îmi era atât de apropiată încât să-i încredințez o asemenea taină; nu îmi era iubită, deci nu încercam s-o protejez, alungînd-o prin avertismentul că Securitatea se ține de mine. Și nu aveam de gând să mă despart de ea - nu eram uniți, între noi exista doar camaraderie.

Suzana a ascultat în tăcere. Va fi înțeles că eu, neprimind încuviințare - însă nici respingere - din partea ei, regretam că îi încredințasem lucruri atât de... de ne-spuse. Voi fi schițat o plecare - fiindcă m-a apucat de braț. De braț, în tăcere, am mers până în Piața Victoriei. De acolo nu mai aveam mult până la mine, în Piața Filantropiei. Ea locuia prin împrejurimi, fusesem de câteva ori la ea.

La despărțire - tot fără un cuvânt - m-a îmbrățișat. Nu m-a sărutat (o mai făcuse, ca între colegi, țoc-țoc pe obraji, cast și indiferent); ci m-a îmbrățișat. Gestul și tăcerea ei participatoare m-au oblojit.

După un timp - o săptămână?, zece zile? - mi-a telefonat la Sterescu și mi-a cerut să fiu la ea în timpul prânzului, ca să discut cu tatăl ei despre internarea mamei. Vestea mi s-a părut minunată (iar colega mea - ce să mai vorbim!) - eu, singur, nu ajunseseam la nici un rezultat. Pe tatăl ei îl salutasem când o vizitasem pe Suzana, însă nu schimbasem vreo vorbă cu el. Înțelesesem că era ștab de rangul II sau III: adjunct la Oficiul (sau institutul?) de Statistică.

M-am dus, el tocmai terminase de prânzit și a venit în odaia Suzanei (colega mea nu vorbea cu noua soție a lui taică-său, nici

nu mânca la masa familiei). În zece minute i-am spus ce știam despre boala mamei, despre situația... geografico-administrativă, precum și ce bine ar fi fost să se realizeze internarea într-un așezământ din împrejurimile Bucureștiului, unde să o pot vizita mai lesne decât în Vad, Făgăraș... Tatăl Suzanei a notat, apoi a zis că încă nu știe cât și când are să reușească să facă ceva - dar că are să încerce.

După plecarea lui n-am știut ce să fac. Să-i mulțumesc Suzanei și să plec? Nu-mi venea: aș mai fi rămas, fie și tăcând, măcar o oră, înainte de a pleca la Vad (adineauri luasem hotărârea: iau primul tren, ca să-i anunț mamei ocevesteaminunată!). La plecare am întrebat-o în șoaptă dacă îi spusese tatălui ei și de hărțuiala Securității. A clătinat din cap că nu. Și iar ne-am îmbrățișat la despărțire. Am re-constatat că amirosea bine, adia frumos. Dar nu era pentru mine odoarea ei.

Am fost la Vad, i-am administrat mamei o doză importantă de optimism (desigur, auzind ce îi spuneam, a început să plângă, dar ea plângea din nimica), oricum, ne stăteau în față câteva luni de vară, în așteptare măcar nu avea să sufere și de frig, ca astă iarnă.

M-am întors la București, însă în ciuda speranței (sau poate datorită ei) că în curând o voi putea interna pe-aproape, nu mi-a mai stat gândul la facultate; nici la examene. Scriam ca un apucat la a nu știu câta variantă din **Ostinato**...

...Nu prima, cealaltă, anterioara (variantă) din 1966, încă purtând titlul **Cealaltă Penelopă, cealaltă Ithacă**, avea o istorie aparte - asta:

În august anul precedent (1966) acceptasem invitația unei foste iubiri din prima studenție, acum profesoară la Institutul de Teatru (poreclită fără fantezie, dar cu dreptate: "Văduva Veselă") de a petrece două săptămâni la Sfântul Gheorghe-Deltă la niște pescari frecvențați pe când mai era măritată cu un fel de poet și aproximativ actor brașovean - decedat între timp. Dădusem gata o variantă a romanului și, mulțumit, îmi acordam cu de la mine putere o recompensă.

Mă aflu la București de unde urma ca a doua zi s-o pornesc cu Văduva-n Deltă și i-am telefonat Suzanei la întâmplare: din întâmplare era acasă, încă nu plecase și ea în vacanță, așa că i-am propus: dacă nu are ce face în astă dupăamiază, să ne întâlnim "la jumătate de drum", să fumăm o țigară, pe o bancă.

Dupăamiaza, seara, noaptea de august (1966) petrecută cu Suzana pe o bancă în Parcul Delavrancea a constituit un moment cu totul și cu totul deosebit. A, nu, nu am făcut dragoste (nici prin

gând nu-mi trecea o asemenea eventualitate - și avea să-nu-mi-treacă încă alte zece luni mari și late), ci am povestit «cartea pe care tocmai o scriam...». În pauze, luînd de pe un ziar câte o felie de salam și câte un colț de franzelă, cumpărate de cu seară, mă hlizeam:

«Dacă ar auzi cineva ce vorbesc o fată frumoasă și tânără și un bărbat, pe o bancă în parc, noaptea-pe-ntunerecu’, vorba cântecului...»

Râdea și ea și cerea să povestesc mai departe. Am dat din maxilar până a răsărit soarele - când m-am oprit și am zis că peste o oră am un tren de luat. Suzana știa, îi spuseseam că urmează să mă duc “cu cineva” în Deltă. Îmi comunicase că și ea merge cu-cineva la Doi Mai. Așadar, ne întîlnim la toamnă! La despărțire ne-am îmbrățișat, ca doi buni camarazi ce eram. Apoi ea - în fapt nu întreba, comunica:

«Tu mi-ai povestit o carte scrisă, ori una pe care ai s-o scrii... Așa s-o scrii, cum mi-ai povestit-o»

N-am știut ce să zic, de aceea am răs tare, ca de o glumă bună.

În tren Vesela Vădană mă tot înghiontea, somîndu-mă să-i spun cum îi zice?, cum îi zice parfumului folosit de cucoana cu care-mi petrecusem noaptea? - îmi vâra degetele în ochi tot încercînd să-mi pipăie cearcănele. Eu negam cu vitejie, ca ea să creadă că parfumul partenerei-de-parter de astă-noapte trecuse direct de la piele la piele, pe când ne aveam noi bine (și tot românul prosperă), nu îl căpătasem de la o... ascultătoare...

...căreia îi povestisem, cale de douăsprezece ore, o carte care...

...carte pe care, vorba ascultătoarei...? Povestisem ceea ce scrisesem?, ceea ce urma să scriu? Dar s-o scriu așa...

La Sfântul Gheorghe-Deltă m-am prelăsat Văd’veselei al cărei apetit mă făcea să recit, ritmat, din folclorul albaiulesc:

“La Măria Văduva
Fut, de-mi seacă măduva”...

15 octombrie

Intrasem în prea-frumoasa lună mai (1967) de la București. Îmi restrănsesem viața la două componente: mama și scrisul. Predasem și volumul de proză-scurtă (voi fi spus că în anul care trecuse, în decembrie 1966 - aveam 31 ani și două luni - debutasem în *Luceafărul*? și, de parcă s-ar fi deschis robinetele, publicasem în alte periodice, nu doar schițe, povestiri, ci și

fragmente din **Ostinato**, apoi povestioare și reportaje, în revistele pentru copii, aceste din urmă colaborări totalizând cam un sfert dintr-un salariu mediu - venit imens pentru mine, care trăiam din bursă și doar din bursă?); și...

...Și așteptam fiecare întâlnire cu Suzana, mărturisesc, nu pentru calitățile ei de femeie - pe care le înregistram ca un grefier: respectuos, asexuat, străin - ci pentru eventuala veste-finală, aceea că s-a aprobat internarea mamei... Veștile veneau, însă "pe etape". Pe-etape le comunicam mamei, în drumurile la Vad.

Suzana citise cam tot ce scrisesem până atunci - începînd din toamna anului trecut, deci după ce îi povestisem o seară și o noapte întregă **Ostinato**. Știam încă din primele zile ale primului an că era o persoană citită; că persoana citită știa să și comenteze, deloc școlărește, nici măcar studentește un text - clasic, la un seminar, contemporan, din presa literară. Dintre noii colegi, între care mă simțeam ca un struț într-o ogradă populată de puiculene, ea era cea cu care mă simțeam cel mai la îndemână discutînd literatură, chiar dacă (încă) nu și a mea... Și tăcînd. Constatasem că avea o bibliotecă de invidiat, din care începusem a mă înfrupta.

Cînd venea ea la mine, o vreme zăbovea jos, la Sterescu. Răsfoia, ofta, dar nu cumpăra: fiica ștabului locuind într-o casă frumoasă, într-o odaie minunată, cu o bibliotecă de vis nu avea bani de cărți: primea lunar de la taică-său o sumă cât bursa mea, din care trebuia să-și acopere țigările, cafeaua, mîncarea - însă nu /prea/ mîncă, obișnuință a majorității studentelor... Adevărat, nu plătea chirie ca mine, în schimb, dacă într-o zi, în tramvai, i se agăța un ciorap, bugetul îi era dat peste cap... Cam o dată la două săptămâni era invitată la prînz la bunicii paterni, după care se înființa la mine cu "pachetul" - ne înfruptam cu delectațiune din bunătățile întinse pe taburetul care juca și rol de masă de scris - fiind din brad...

Pe nesimțite, am început a face bucătărie comună. Eu mă ocupam de pâine, slănină, brînză, cafea, țigări. Fiindcă aveam, totuși, ceva mai mulți bani, cumpăram supe concentrate, conserve, salam, fructe...; ea își întetise vizitele la bunici (mai trăia și bunica ei maternă), de la care venea cu ce se nimerea: borcane cu zacuscă, murături, dulceturi, prăjituri, cozonac - și uneori (rareori, dar tot în vreun borcan) mîncare gătită. Mama unei prietene a ei ne dăruise un răcitor datînd din Primul Război Mondial: dacă îi puneam gheață la cap și-un pai în cur (vorba lui Sterescu, mereu împiedecîndu-se în coada de mătură cu care-i păstram ușa închisă), își dovedea utilitatea!

Ajunsesem să petrecem o mare parte din timp împreună. Uneori apărea în cămaruța de la Sterescu în cursul dimineții; mă anunța că se plictisise la cursul cutare, că n-are chef de seminarul cutare... Ce era să fac: să o îndemn să meargă la-școală - unde eu nu mai mergeam? Apoi îmi făcea plăcere când, uneori, zicea - foarte indiferentă! - că venise numai așa, fiindcă îi era dor de mine... Aducea o carte de-acasă, împrumuta una de la Sterescu, urca în pat, se rezema de perete, cu scrumiera alături - și citea. Nu mă deranja deloc - cum să mă deranjeze, chiar dacă era ceva nou pentru mine: să scriu în prezența cuiva...? Prezență nederanjantă, fiindcă nu vorbea; când avea treabă la răcitor, în "baie" (spălătorul casei), sau jos, la Sterescu, pentru o carte, în oraș, pentru țigări, pâine, cafea - cobora din pat și ieșea; și se întorcea. Când mă opream din scris și îi întindeam foile înnegrite - le citea. Și le comenta. Sau le tăcea. Știam ce semnifică una, alta...

Și îmi era bine.

Fetele-femeile care-mi intraseră în odaia de la Sterescu și în pat altfel mi se propuseseră:

Dintre cele foarte tinere - șaptesprezece, optsprezece ani - și neștiutoare, care aici primiseră întâiele noțiuni de scris-citit, unele, după inițiere, se prefăceau fulgerător în gospodine: chiar de crescuseră în familii de intelectuali orășeni, chiar dacă avuseseră fată-n-casă, de cum primeau binecuvântarea-mi, cum se cățarau pe soclul statuii stăpânei: îmi dădeau ordine (cu dragoste, se înțelege): să nu mai fac aia, nici aia, în schimb să fac asta...; de a doua zi își aduceau uniforma și insemnele luării în stăpânire a locului și a locatarului: papuci de casă, capod, cârpe de șters praful. Se apucau să deretice, să scuture cearceafurile (pe fereastră!), să mute "lucrurile" - imposibil în spațiul de doi metri pe un metru optzeci cât avea odaia, ocupată pe trei-sferturi de pat - să mă trimită afară, să fumez, să mă plimb; ba una, frumușică foc, deșteaptă-spirit, îmi pusese în palmă niște bani, mă pupase pe gură cu mult foc și cu mai multă apă și mă trimisese în oraș, «să bei și tu o berică cât fac eu curățenie...» Altele, tot foarte tinere, odată ce primeau botezul, refuzau să iasă din cristelniță și din sufletul meu, nu mai voiau să coboare din corcodușul patului, prinseseră rădăcinuțe, căpătaseră peste noapte și opinii: mi le impuneau odată cu indicațiile (prețioase) de tehnică literară.

Cele vârstnice, în jur de treizeci de ani - multe colege din prima studenție - mă frecventau din necesități doar trupuale: văduvite, divorțite, soții de soți care-și pierduseră potența ori/și pohtența, găsiseră că o scurtă aventură cu mine nu strică

nimăruia... Și acestea aveau studii și formație umanistică, diplome, doctorate, însă cu toate că știau (și dacă, românce fiind, uitaseră?) că “înainte” nu numai că eram student la Fabrica de Poeți, dar în 1956 fusesem arestat pentru un text literar - nu mă întrebau măcar de formă dacă mai scriu și cam ce scriu eu atunci când se întâmplă să scriu... Veneau la mine pentru o noapte, mai încolo pentru încă o noapte, ba chiar îmi făceau conversație (intelectuală, se înțelege)...

Nu mă simțeam ofensat, umilit că mă frecventau ca pe un... - deși realitatea există și în România, termen desemnator nu se află în românește decât la feminin. Din moment ce nu-mi lăseau pe noptieră bani, ca (răș)plată pentru serviciu, de ce aș fi refuzat-ratat ceea ce îmi lipsise atât de crunt în închisoare: trup de muiare? Îl luam, îl drăgăleam (și din gur’-așa ziceam: «Cu cea mai îndeasă plăcere, doamnă!»). Față de Fetele-de-Fețești cuconițele doritoare de mici-variațiuni pe o cu totul altă temă decât viața cenușie de toate zilele erau, vorba lui Topârceanu parodiindu-l pe Depărățeanu: “încălțate cel puțin”, ba chiar și înslipate, coafate, parfumate, igienizate.

Nu, nu duceam lipsă de; culegeam tot ce cădea în raza mâinii mele - cu condiția să nu mă abată de la scris.

Deci: primul cutremur în relațiile cu sexul gingaș a fost pricinuit de imixtiunea Securității - mai corect: de amenințarea Securității la adresa mea și, prin contaminare, la a lor, fetele. Fusesem sonat, năucit, anesteziat de loviturile de ciocan pricinuite prin moartea tatei, prin situația mamei, prin intruziunea Securității - ca să mai pun la inimă și despărțirile (unele abuzive, altele de-a dreptul lașe) de prietenele mele foarte-tinere - vârstnicilor nefiind nevoie să le fac și un desen, doar să le anunț că m-a luat iar Securitatea la întrebări: toate-toate, fără un cuvânt, fără un salut, fără măcar o privire îndărăt se prelingeau pe ușă, galopau pe scări în jos, toctocau în stradă, dispăreau pentru totdeauna.

În acele prime zile din luna mai (1967) trăind sub același acoperiș cu Suzana ca fratele cu sora, ba de două ori dormind în același pat - de unde altul? - nici măcar cap-la-picioare, ci alături, am prins a auzi-miroși-pipăi venind o anume... schimbare. O simțea și ea apropiindu-se. Tot mai des întâlnindu-ni-se privirile, roșeam, izbucneam în râs.

Într-o seară o conduceam acasă. Ajunși “la mijlocul drumului”: Șoseaua Kisselef, Parcul Delavrancea - ne-au învăluit, ne-au pătruns miroznela cunoscute, ne-au îmbătat teii și trandafirii și caprifoiul; în câteva rânduri îi atinsesem părul cu buzele, apoi o ureche, apoi gâtul... Ea se ferea doar cât să vină în întâm-

pinarea... tentativelor mele.

La un moment dat s-a oprit, m-a apucat de reverele bluzei, a zis:

«Nu va fi venit timpul să ne cunoaștem și biblic?»

După o pauză, cu ochii plecați, spășit, am încuviințat din cap.

După care ne-am sărutat - cu adevărat. Pentru întâia oară de când ne cunoșteam: de douăzeci de luni...

17 octombrie

Recitind cele scrise ieri am constatat că, din grabă, galopînd în scris, pentru a ajunge acolo unde îmi propusesem, voi fi dat o falsă imagine despre relațiile cu acele colege, fete care nu mai ieșiseră din odaia mea cum intraseră.

Întâi: numărul colegelor - și al prietenelor lor de aceeași vârstă de la alte facultăți - care fuseseră la mine, rămânînd o oră, două, trei (și ieșiseră neatînse) era mult mai mare. În vederea examenelor, în ciuda spațiului locativ neîndestulător, ne adunam și câte zece persoane - singurul băiat (în fine: ne-fată) fiind eu. Pe pat, chincite pe pat, în picioare, în spațiul de pe podea, pe jos, în picioare, pe taburet, în pragul ușii deschise, cu umărul rezemat de tocul ușii: fetele; eu... mai degrabă în antreu.

Din această categorie făcea parte și Suzana. În primul an, pentru sesiunea de iarnă, ne adunasem acasă la ea, unde fiecare se așezase pe un scaun, pe un fotoliu; apoi era lumină, era aer... Numai că fiind tineri (vorbesc de ele), fiind fete (idem), vorbeam tare, râdeam și mai tare... Au început bătăi energice, imperative în ușă. Suzana a pălit, a ieșit; s-a întors, cu gura-pungă. Vinovate, colegele au întrebat dacă deranjasem cumva pe cineva... Ea a negat, se vedea însă că nu spunea adevărul. După un timp s-au pornit iar bătăile în ușă - dacă aici se râdea cu multă voie-bună... Suzana a ieșit ca o furtună: de dincolo, din hol s-au auzit strigăte, răcnete, țipete. M-am ridicat, m-am îmbrăcat, prin semne le-am îndemnat pe colege să facă la fel. Când Suzana s-a întors și ne-a văzut gata de plecare, ochii ei verzi au fulgerat galben, gata să dea în plâns - dar eu:

«Sunteți invitate la zece minute de-aici, în cutia de sardele, personală - câte sântem? - mă inclusesem cu drag în pluralul-feminin... Două, patru, șase, cu sergentul de mine, zece - voi: depozitate prin suprapunere, eu: în picioare, caraulă, să vă păzesc de pirați...»

Am pornit prin zăpadă spre Piața Filantropiei. Auzind

tropot de cireadă la intrare, anticarul Sterescu a ieșit din odaia de la parter.

«Domnișoarele sunt viitoare profesoare de română și doresc să viziteze Mauzoleul Scriitorului Român Necunoscut. Eu le sânt ghidul...», l-am anunțat - încă nu lansase Păunescu, pentru Genialul, genialul: “cârmaci”...

«Nu v-am numărat - câți sunteți cu toții?», a întrebat Sterescu din urmă, iar după un sfert de ceas a urcat, gâfâind, pe scara îngustă, cu o cană de cantină de vreo doi litri plină cu ceai fierbinte și o tavă cu felii de pâine neagră, încălzită în cuptor (ce gust de rai avea pâinea-neagră din anii aceia!), înconjurând un impresionant gavanoș (așa îi spune la noi, în Basarabia, borcanului de lut ars în care se pune, pentru iarnă, povidla de perje/magiunul de prune). «Ceaiul e gata-îndulcit, căni am adus trei, dar beți și voi mai mulți dintr-una»...

Am coborât la bucătăria casei și am sărutat mâna și obrajii Mamei Gina (mama lui Sterescu), cea care ne hrănise cu ceai și pâine cu magiun de prune încă din 1954, pe noi, studenții de la Institutul Eminescu: Grigurcu, Labiș, Covaci, Raicu... veniți la anticarul de fiu-său, pentru a citi-pe-loc cărți interzise (printre care ale lui Eminescu!) - dar câte alte generații de cititori-pe-loc hrănise ea cu pâine pământescă (dar cât de cerească...) - și înainte de 1954; și după 1956...

Spațiul-locativ... nu prea ne dădea afar' din cas' - dar eram noi tineri (vorbesc de ele, fetele - din care o colegă, “întârziată” din pricina dosarului era chiar mai în vârstă decât mine, însă ce fetișoasă, ce tinericoasă devenise, ai fi zis o elevă de liceu)? Am petrecut bine - și cu folos pentru viitoarele examene - acea zi; și încă două. Începând de a doua zi fetele externe au venit cu ce găseau în casă ori cumpărau pe drum: pâine, slănină, salam, murături, dulcețuri, până și căministele au contribuit cu câteva porții de pâine de cantină...

Numai că după plecarea sardelelor trebuia să ies și eu în târg, să caut prilej de descărcare a încărcăturii de preste zi gata să explodeze; de a o arunca la gunoi; de a o țâpa pe-vale-la-vale...

Lăsam fereastra larg deschisă (“să iasă fumul de tutun”, eufemizam eu, băiat binecrescut), mergeam în Piața Filantropiei la un telefon public și acolo încercam marea-cu-degetul (cu adică arătătorul dreptei, formator al numărului, pe disc...), la o prietenă - prietenă, am zis, nu colegă - la două, la trei... Dacă se întâmpla ca una să fie liberă și con'simțitoare: foarte bine, con'însimțeam 'preună; dacă nu, foarte rău, mă plimbam măcar o oră, ca să cheltuiesc energia acumulată, muniția neconsumată.

Dintre colegele sardele una-unele își făcea(u) drum pe la

mine și după încheierea pregătirilor pentru examene; și după examene. Unele urcau direct, altele se credeau datoare să facă un ocol pe la cărțile lui Sterescu, cu pretext bibliograficesc... Toate-toate, și orășencele și provincialele căministe erau frumoșele, chiar frumoase, erau deșteptățele, chiar inteligente și mai ales de o prospețime, de-mi dădeau (în gând) lacrimile. Numai faptul că avuseseră curajul să urce în odaia mea, singure; să închidă, ele cu mâna lor, ușa, după ce intrau la mine, bărbat cărunt și care va fi avut printre ele reputația de a înfuleca pe nemestecate copile june și neprihănite; să rămână cu mine (cu ușa închisă!), nu doar așezate pe marginea patului, dar chiar întinse, cu o pernă la spate - nu de alta, dar pentru a libera "coridorul" dintre pat și perete - numai pentru aceste acte de curaj meritau omagiile oricui, sincere... Chiar de nu se petrecea nimic-nimic-nimic din ceea ce, desigur, ele se temeau-doreau, se crea o intimitate dintre cele mai plăcute, de ce nu: îndestulătoare, pentru că cele mai multe dintre vizitatoarele mele, singurèlele-domnișoarele, chiar de-mi intraseră în odaie de două-trei-patru ori și închiseseră ușa după ele - când eu o țineam deschisă și în timpul somnului - nu-mi pătrunseseră și în așternut. Fie că așteptaseră ca eu să am inițiativa - și eu n-o avusesem; fie că înțeleseseră într-un târziu că sânt, totuși, cam-prea-foarte-bătrân; fie că între două vizite la mine cunoscuseră un june berbant, viril d-al nostru, din popor, unul expeditiv: trăsesse întâi și abia după scărpinarea rituală pe sub clop se gândise că parcă ar fi trebuit să someze întâi...

Se întâmpla să mă aflu pe pat, dar nu și sub plapomă cu o fată-colegă; să bată la ușă, să intre direct - ușa mea nu se încuia - altă colegă-fată. Telefon avea doar gazda și în împrejurări ca acelea va fi fost mai cuminte să se evite acest mijloc de comunicare (mi-am dat seama, din literatura contemporană românească: în chestiunea comunicării telefonice nimic nu s-a schimbat în cei aproape patruzeci de ani trecuți: oamenii nu-și anunță prin telefon venirea în vizită, te trezești cu ei sunându-ți/ bătându-ți la ușă - și nimeni nu se supără...- nici acum; eu mă supăram, atunci, adică din 1969, când am avut telefon...). Uneori situațiunea se rezolva civilizată: nou-venita, înțepată, demnă, zicea: «Pardon» și pleca. Alteori se năpustea la cea tolănită în pat, hotărâtă să-i-pună-părul-pe-moațe, tratînd-o de nesimțită, de ipocrită, de trădătoare... Interveneam cu dulceață (îmi dădea mâna: se încăierau din pricina mea...) și făceam cum făceam, încât le puneam pe amândouă pe drum. Le conduceam, de braț, până la stația de tramvai, explicînd și nu doar întârziatei: nu se întâmplase nimic între prima-venită și mine, fiindcă eu nu mă încurc cu mucoase (aici amândouă mânzele nechezau indignate,

smuceau de hamuri, divergent - le aduceam la loc, la oiște), iar cu kolegele de an, de grupă venite în vizită discut numai chestiuni de-ale noastre, studentești, eventual literatură... Uneori nici una dintre ele nu mai dădea pe la mine; alteori venea a doua sosită de acum; și mai alteori re-venea “de drept ocupanta” cu care, fie nu se întâmpla, nimica (dacă o găseam toantă ori țopică ori îmi /cam/ displăcea odoratul ei intim și nu-mi venea să o duc alături, în spălător, să o dezbrac, să o îmbăiez, întru dez’mierdare, turnându-i în cap apa caldă cu ligheanul - doar de la cap se spală fata), fie se.

Iar atunci, înde doi, laudam pre Domnul. Cu glas mare.

Toate astea până la moartea tatei+singurătatea mamei+securitatea. De acolo-ncoace viața mea a căpătat o altă albă.

De atunci nu m-au mai frecventat fetele-cucuietele, nici femeile-coaptele; atunci am îmbătrânit fulgerător - sau atunci să-mi fi dat seama că am aproape treizeci și doi de ani și mă aflam abia în al doilea an de facultate? - la ce are să-mi folosească facultatea aceea, când o s-o termin?; că, până la întâlnirea pe stradă cu colega de an începusem a înclina spre “soluția”: abandonez facultatea (sau trec la fără frecvență), mă întorc cu totul la Vad, ca să pot avea grijă de mama. Chiar de voi face zilnic naveta la Făgăraș la vreo slujbă, mama avea să fie asigurată că seara mă întorc acasă, lângă ea... Apoi: părăsind facultatea, scăpam și de Securitate! - nu chiar de tot, fiindcă noi, bandiții-poporului eram pe viață “bunurile (încă) vii” ale ei, însă nu mai avea ea, bestia, pârgă șantajului: eu nu mai puteam fi dat afară din facultate (dacă plecasem de bunăvoia mea) și nu mai putea să se opună unei eventuale internări a mamei - caducă din moment ce mă mutam eu alături de ea, la Vad.

În așteptarea rezultatului demersurilor tatălui său, i-am împărtășit Suzanei această opțiune. Ea a găsit, în treacăt, că e o “soluție lașă” - însă eu nu i-am cerut să-mi indice alta, ne-lașă.

18 octombrie

Când tata a plecat.

Nu. Era gata-plecat când am ajuns la Vad, după o noapte de tren, însă telegrama fusese trimisă de mama în dimineața zilei precedente - eu o promisem la București abia seara târziu.

Așadar: când l-am găsit pe tata plecat. Nu plecase încă, mama mi-a spus că se tot ducea din seara zilei pre-precedente, dar cum ea era singură și țintuită în pat, a trebuit să aștepte să

treacă noaptea, să vină ziua și abia când a dat pe-acolo factorul poștal a trimis telegrama.

Deci: tata nu mai vedea, nu mai auzea, nu mai nimica, doar horcăia. Horcăia, nu mai zgomotos și nu mai înfricoșător decât atunci când dormea cu fața în sus, de aceea mi-am zis că are să se trezească.

În timp ce el mereu nu se trezea și mereu urca, se înălța perfect orizontal, către tavan, eu stăteam pe un scaun între cele două paturi: al mamei și al lui. Între mama care încă nu pleca și tata care își pornise plecarea. Pe scaun, mă întrebam ca în somn: pe cine să plâng: pe el care se duce?, pe ea - care nu se duce și mai are de îndurat?

Îmi venea să plâng - nu plângeam; îmi venea să bocesc, lung, ca femeile satelor prin care trecusem în copilăria mea nesfârșit de fericită și în adolescența mea cea binecuvântată și în tinerețea mea fără de griji - și nu puteam. Nu-mi mai rămânea decât să urlu.

Dar nu să emit un urlet oarecare sau unul auzit pe unde trecusem, în trecerile agale și senine prin lume, ci unul de film. Un urlet dintr-un film italian, nici măcar documentar, ci artistic, filmul era așa și-așa, mediocru, ar fi zis mama, interpreții destul de țepeni, de mirare la italieți, însă figuranta, o bătrână grasă, cu picioare scurte, pulpănoase, avînd un "rol" de cel mult zece secunde, zicîndu-și-l (urlînd), acoperise întreg filmul - îl văzusem cu puțin înainte de arestarea din noiembrie 1956, de aceea nu mai țineam minte mare lucru din el, nu avusese timp să se așeze. Doar urletul. Scenariul zicea că femeii îi murise un nepot, strivit de un zid prăbușit, iar femeia, figuranta din film, Dumnezeu știe ce va fi crezut ea despre film ca film, despre durerea dintr-un film în care era plătită să joace zece secunde (hai douăsprezece), însă urla, anunțînd, nu atât durerea, cât singurătatea căzută în capul ei ca o cărămidă din zidul peste nepot: avusese la viața ei din film un nepoțel și acela îi fusese omorît de nenorocitul de zid, era bătrână, grasă, scurtoasă, alerga într-un fel de trap, într-un fel de cerc, într-un fel de piață înecată în praf, ținea mâinile în lături, de parcă s-ar fi jucat de-a Zboară-Zboară în curtea școlii, ori de parcă ar fi fugărit prin ogradă o găină cu gândul s-o înghesuie și s-o prindă, nu era vreo găină, nu era nici ogradă, era filmul, iar în ficțiunea aceea era urletul, extrem de ascuțit și în același timp grav, de o profunzime de măruntai' al pământului, mai târziu încercasem să-i găsesc asemuire cu al vreunui lup (mai degrabă lupoaică ce-și pierduse lupanul), nu: era urlet de om - nu de bărbat, ci de femeie, de femelă, de femeie bătrână și grasă și care-și pierduse nepoțelul, urlet mai adevărat decât adevărul.

Aș fi vrut. Nu s-a putut - atunci. S-a adunat, s-a adunat și a dat pe dinafară când mă așteptam mai puțin. Din păcate nu m-am ușurat, urlînd ca femeia aceea cu Zboară-Zboară, ci icnit, urât, bărbătește, noi bărbații nici să plângem ne-urât nu suntem în stare. Tare aș mai fi gemut, scheunat - urlat - în poala unei persoane tinere, ușor încruntate, avînd gropiță în bărbie și păr în dezordine, tăiat scurt. Când e concentrată sau emoționată buza de sus umbrită de o părere de abur de puf întunecat este perlată și de minuscule bobite de rouă.

19 octombrie

Bunavestire pentru mine a venit la începutul lui iunie. Apucasem să dau un singur examen, mi-am zis, ca tot studentul: «Restul, la toamnă...» și m-am grăbit la gară. Bănuiam că transportarea mamei la căminul-spital pentru bolnavi cronici de la Domnești (lângă București) nu are să se facă bătînd din palme, dar nici că are să dureze atîta (deși “doar două luni” - în România!) și că voi avea nevoie de atîtea mici-aprobări - unele fiind dublurile, triplurile precedentelor. Însă acum important era să o anunț pe mama că se rezolvase!

Am anunțat-o. S-a bucurat. A plîns. De a doua zi dimineața m-am așternut pe navetă: la Făgăraș (sediul raional), la Brașov (regional), la Sibiu (spitalul neurologic unde fusese internată după declararea bolii), la București, la Domnești - și de la capăt.

Suzana îmi urmărea zbaterele din priviri - dar cât reconfort îmi distila, verde-auriu! În câteva rînduri făcuse apel la taică-său - se încurcaseră treburile pe undeva - în cele din urmă se desîncurcaseră. Pe lângă pila cea mare din partea lui un sprijin și nu doar material am primit de la redactorii revistelor pentru copii la care colaboram. Îl aveam (!) acolo pe un fost coleg de la Eminescu, Petre Ghelmez. Întîlnindu-mă pe stradă prin octombrie 1965 și probabil - sigur, nu probabil - văzîndu-mă rău îmbrăcat, costeliv (nu mi se vedeau coastele prin legendara bluză, însă eu eram atunci costeliv...la obraz), mi-a propus să scriu “ceva-orice” pentru copii, că el mă publică în *Cravata Roșie*, “unde se plătește bine”. Ducîndu-mă la redacția lor, o întîlnisem pe Drina Sârbu - și ea colegă la Eminescu - o cunoscusem pe șefa lor, Lucia Olteanu. Mai ales cu încuviințarea-complicitatea-protectia acestor două cloști mi s-au dat avansuri, chiar onorarii fictive, astfel am putut face călătoriile și, în final, plăti o camionetă avînd un fel de targă, pentru transportarea mamei de la Vad, Făgăraș la Domnești, București.

Ceea ce s-a făcut la începutul lunii august. După care am

căzut la pat (în somn!) și am dormit câteva zile și nopți, cu întreruperi scurte: vizitele la mama, la Domnești. Apoi am plecat cu Suzana la mare.

Acolo, când ne simțeam mai bine și mai bine, mi-am adus aminte că, totuși, eram student, că în sesiunea de vară luasem un singur examen - deci, la întoarcere, va trebui să pregătesc restanțele.

«Le pregătim împreună», a spus ea.

Am crezut că vrea să spună: are să mă asiste, are să mă ajute la restanțele mele, însă ea:

«Avem aceleași...» - atunci aflam că nici ea nu se prezentase...

Să o fi certat? Să-i fi reproșat - ce? Când vina o purtam în întregime, eu? Fiindcă se luase după mine, trăise atât de cu-mine, încât nu mai putea avea capul și la examenele ei?

La Constanța, la mare, eram invitați... Prieteni, foști colegi de liceu ai ei, băieți și fete, acum studenți (pe cei mai mulți îi cunoșteam) merseseră cu grupul, zece-douăsprezece persoane, închiriaseră câteva odăi modeste, bucătării de vară, într-o mahala. Aflând situația prietenei lor - și a prietenului ei, eu - i-au propus să vină și ea, cu condiția să-și plătească biletul de tren și țigările, cu mâncarea ne-om descurca în comun... Așa se face că nimerisem într-o bucătărie de vară, pe una din saltelele întinse pe jos, pe pardoseala de lut - mai existau alte două, pentru alte două perechi. În prima noapte am încremenit, alături, ca morți, strângându-ne mâna: în dreapta, în stânga, pe întunericul aproximativ, tineretul din ziua de azi își tinerea tineretea, fără precauții, fără rețineri. Începând de a doua zi, am adoptat alt program: încercam să dormim în timpul amiezii, când soarele topea asfaltul, iar după miezul nopții, când se stingea pălăvrăgela comună și se mergea la culcare, noi ieșeam la malul mării - aveam o păturică, aveam două pulovere călduroase - și rămâneam până în zori.

Acolo, pe spate, cu ochii la cerul brăzdat de stelele căzătoare ale augustului, îi spuneam Suzanei în fiecare noapte, de câte două-trei ori pe noapte (netemându-mă de repetiție) că, datorită intervenției ei și a tatălui ei, scăpasem de Securitate: gata, nu mă mai putea șantaja, Putoarea, cu ne-internarea mamei, dacă nu accept să devin turnător.

Nu i-am spus atunci că nu scăpasem cu totul, mai exista o "pârghie" a șantajului: facultatea...

A (mai) fi sau a numai fi student, iată întrebarea - la care dădusem răspuns, dar încă nu aveam curajul să i-l încredințez.

21 octombrie

Abia în toamnă, când studentimea avînd restanțe se pregătea să și le dea, văzînd că, în continuare, scriu la scrisul meu, Suzana (citea o carte, în pat) m-a întreat:

«Nu cumvaa?...»

Am dat din cap rar - încuviințînd.

La care ea, oftînd, de formă:

«Nu te pot lăsa de capul tău, singur...», apoi după o vreme a întreat iară: «Lăsăm să treacă un tren?», și a răspuns pentru amândoi: «Lăsăm...» - și a reluat lectura.

Mi-am frecat palmele - mental - constatînd că repurtasem o victorie (?) asupra Securității, neutralizîndu-i («deocamdată»..., relativizam eu, ca orice pușcăriaș care se respectă) ambele motive de șantaj asupra mea: internarea mamei și facultatea. Știam însă că mai devreme sau mai târziu Răul Absolut are să se arate - ori doar ițească, pe după un colț, dintr-un tufiș...

Așa a fost: Achim al meu... - al lui Dracu'! - a prins a mișuna prin cartierul Filantropia, înspre Piață, în gura unei curți fără poartă... Cum de obicei eram cu Suzana, tovarășul Apărător al Statului 'Ncitorilor - dar mai ales al Țăranilor - se întorcea cu spatele, că adică el nu ne văzuse, nu ne cunoștea... Într-o zi m-a interceptat - eram singur. Nu m-a oprit, a mers pe lângă mine, mi-a transmis mesaje pe care le cunoșteam din gura altor bestii de tovarăși de-ai lui, securiști, din alte părți: de la Gherla, din Bărăgan, de la Făgăraș, de la Brașov:

«Ne-ai scăpat de data asta, futu-ți dumnezeii mă-ti de bandit, dar punem noi laba pe tine! O să-ți dăm și din urmă...»

Nu trebuia să se jure, îl credeam...

Însă nu credeam că au să-mi lase atîta... sfoară: abia peste un an m-a contactat Achim prin telefon, la redacție (*România literară*) fixîndu-mi întîlnire în fața magazinului Eva din centrul orașului. Eram căsătorit de câteva luni, de două-trei săptămîni ne mutasem într-un apartament (două camere întregi!, cu baie!, doar pentru noi!) din Drumul Taberii... Și de acea dată m-a tulburat rău, n-am dormit în noaptea premergătoare. Suzana a ținut morțiș să fie și ea prezentă...

Și a fost. Ea, singură (eu n-aș fi îndrăznit) l-a interpelat pe Achim în plină stradă, a strigat la el, făcîndu-l măgar, puturos, care se ține de curu' oamenilor, în loc să meargă la lucru (și a găsit pe dată aprobare - ba chiar participare - din partea maselor largi de femei aflate primprejur...), încât l-a pus pe fugă, nu doar pe securistul Achim, ci și Securitatea, ca instituție.

Incredibil, în România - fie și după 1968: de atunci și până

la arestarea din aprilie 1977 au trecut, totuși, 9 ani, în care eu... îmi făcusem de cap, după expresia lor: dădusem interviuri jurnalelor, televiziunilor capitaliste; publicasem cărți în Occident - cu scandal 'ternațional, vorba lor, în 1971; călătorisem în același Occident (în 1972) - și, culme a obrăzniciei, a sfidării la adresa, nu doar a Organului, ci a întregii politici a partidului nostru (drag): mă întorsesem - în 1973 - din Occident! Bineînțeles, eram strâns urmărit, în absență îmi intrau în casă, îmi furau manuscrise (lăsate de sacrificiu - dar Securitatea omniscientă nu știa acest detaliu...), dictau "măsuri" la edituri, la reviste: interzicerea de a mai publica, nu doar eu, ci și Suzana și tatăl ei, traducători profesioniști, nemaiprimirea la *România literară*... Însă nu s-a mai arătat - vorbesc în continuare de Spurcata Organă, Securitatea Mă-si! - decât la 1 aprilie 1977, când m-a re-re-arestuit...

22 octombrie

Mă întorc și zic:

Ca tot scriitorul - din trecut, din prezent, din viitor - gravitez și eu în jurul femeii - ea fiind axa lumii (ba nu: ea e bucșa, eu: axul). Tot în jurul bucșei se rotesc și plasticienii și muzicienii și oamenii de teatru și core(o)grafii... Dar aceia sunt artiști, nu mă preocupă, ci scriitorii - care nu sunt artiști, nu, nu; și e foarte bine că nu sunt artiști scriitorii - altfel n-ar mai fi scriitori, adică mânduitori-modelatori ai cuvântului, cel de natură sacră; ei mă preocupă, fiind ei cu totul, dar cu totul altceva, altfel...;

Ca orice scriitor și eu sânt obsedat, hăituit, înecat în/ de imaginea femeii - o desenez, o fasonez, o colorez cu ajutorul cuvintelor;

Am și eu o mamă (despre mamă verbele a fi și a avea se declină numai la timpul prezent) - din trunchiul pântecelui ei pornesc toate ramurile, crenguțele, lăstarii ce constituie fetele-femeile scrisului meu.

Din moment ce personajele femeii vin cu toatele din mamă (vorbesc de mama mea, firește), este normal, fatal, să nu fie "còpii ale unei realități", ci pui ai mamei (mele); prin urmare, femeile acelea sunt surori ale mele - de aici înclinația, tentația, obsesia incestului: mama, sora fiind și amanta, Fecioara Maria și Maria din Magdala.

Am avut și eu o mamă. Ca tot omul. S-a dus și ea - i-am scris ducerea în **Gardă inversă**. Atunci nu am mai simțit nevoia de urlat, ca la a tatei, fulgerat de congestie cerebrală; durînd o

eternitate de treisprezece ani, cu agonia ei apucasem să mă obișnuiesc, iar când, în sfârșit, femeia s-a stins, în 1974, am oftat ușurat. Ei, da, ușurat - nu întâmplător scrisesem **Ostinato** - sub formă de sonată pe o temă dată: euthanasia; și nu întâmplător terminasem *Gardă inversă*, istoria agoniei și a morții și a îngropării înainte ca ea să moară și să fie îngropată. Abia după ce ni s-a născut Filip (am mai scris, o să mai scriu: la un an după moartea mamei, cu faciesul mamei în ducere) am înțeles cercul, nu doar în sensul repetării, ci și în al tragerii din celălalt.

Mai corect: tragerea mea din doar mama.

Și, înțelegînd ce rău făcusem, cât de greu păcătuisem, scriindu-i, anticipîndu-i moartea, deci dorindu-i-o, atunci, abia atunci, istovit, am căutat genunchii imaginari ai fetei reale - persoană tânără, ușor încruntată, avînd gropiță în bărbie și păr în dezordine, tăiat scurt - când e concentrată sau emoționată buza de sus, umbrită de o părere de abur de puf întunecat este perlată și de minuscule bobite de rouă.

Tare aș mai fi gemut, scheunat în poala mamei-fete.

Privite altfel, din alt unghi:

Acele femei din scrierile mele care se trag din realitatea-așacum-este-ea: mama și nevasta (păcat că nu am avut măcar o soră, mamă-mamă ce ne-am mai fi jucat noi doi...) - sunt persoane;

Celelalte femei din scrierile mele sunt personaje de carte, ele nu sunt zugrăvite după un singur model (ca mama, ca nevasta), ci combinate din mai multe fete, femei cu existență reală. Ori (adeseori) cu totul inventate, făcute de mâna mea, din creștet în tălpile picioarelor.

Și încă: atunci când scriu - ca acum, de pildă - am în față, ca veghetoare, ca apărătoare, ca îndrumătoare: icoana unei asemenea femei: ne-zâmbitoare, ne-atrăgătoare, ne-erotică, de altfel imaginea ei este neclintită - dar cât de vie (cam cât tabloul Giocondei).

Aceasta - tot atât de bine: acestea - se schimbă, de la carte la carte.

Acum - tot de pildă - am dinainte o persoană tânără, ușor încruntată, avînd gropiță în bărbie și păr în dezordine, tăiat scurt. Nu-i cunosc glasul, i-l aud; nu am văzut-o, întreagă, însă știu că are picioare lungi și că atunci când e concentrată sau emoționată buza de sus umbrită de o părere de abur de puf întunecat este perlată și de minuscule bobite de rouă.

23 octombrie

Voi mai fi spus - re-spun: dacă teroarea Securității în libertate, după februarie 1967 (moartea tatei) m-a împins la radicale, violente, brutale reacții de apărare - ca abandonarea facultății abia reîncepute - apoi mi-a fost și (definitiv) nefastă prin faptul că am început a vedea în fiecare femeie - excepție: mama, apoi Suzana - potențiale aliante, fie și inconștiente, și nu doar împotriva voinței lor, ale Securității.

“Procesul” a avansat scuturat, hopuros, cu pauze între fiecare treaptă, până la autoînchiderea desăvârșită a mea; iar “încercarea” la care începusem a le supune pe fetele-femeile din imediata mea apropiere (citește: cu care aveam relații intime) nu s-a născut peste noapte din creierul meu bolnav, îmbolnăvit de realele persecuții, ci decurgea, firesc - și monstruos - dintr-o experiență de câteva decenii de acută, de violentă altfelitate în raport cu mediul în care ne-a fost dat să supraviețuim după refugiul din martie-aprilie 1944.

La sfârșitul iernii 1967, după ce mă încolțise Securitatea, dându-mi să aleg între mama și mine, între păstrarea în continuare a statutului meu social (!) și distrugerea mea, primul gest de apărare (dacă nu fusese doar al zbaterii animalului prins) a fost - spun acum: nu să-mi apăr familia, prin mama; nici persoana mea; ci... să încerc o menajare, o evitare a nefericirii ce avea să se abată asupra altora, din afara clanului meu cel redus la două persoane. Să fi fost un act de generozitate din partea mea?, o probă a refuzului meu de a provoca răul, prin contaminare, unor persoane care nu purtau, ca mine, nici măcar vina-de-clasă-și-de-partid: aceea de a fi “bandit”, în plus, refugiat, adică acea specie străină băștinașilor și care se manifestase demult împotriva comunismului și a Uniunii Sovietice?

Ei, da: această ne-suferită, ne-suportabilă apucătură o aveam - nu din moși-strămoși, ci din, exact, momentul Refugiului din 1944.

Ce înțelegeam eu, la vârsta de nouă ani (neîmpliniți)? Chiar dacă nu înțelegeam, re-simțeam “mediul înconjurător”. Îl pipăiam cu două antene (sau aceeași, cu față și cu dos). Și ziceam în sinea mea:

«Dar sânt și eu, ca și ei, un om: am cap, mâini, picioare, gură, ochi - chiar și nas!; cu cămașa mă îmbrac pe mâneci, cu mâinile; pantalonii mi-i trag pe picioare; vorbesc aceeași limbă ca ei - cu ușoare deosebiri. Și la ei oamenii sunt, unii bătrâni, alții de vârsta părinților mei, alții, copii - mai ales fete - de-o seamă cu mine. Cu copiii lor mă înțeleg cel mai bine, însă mai

bine și mai bine, cu fetele: nici nu-i nevoie ca ele să spună cuvinte, pentru ca eu să înțeleg tot-tot; nu-i nevoie ca eu să rostesc cuvinte - ele mă înțeleg fulgerător și fără, doar din priviri... Da, dar nu sântem chiar asemănători-asemănători nici noi, copiii. Ei sunt de-aici, “de sat”, zic ei, eu nu sânt de-sat, eu sânt din-altă-parte, vinitură, refugiat, ei spun nu totdeauna răutăcios: “fuljerat”. Ei au frați, bunici, unchi, veri, eu nu am decât mama-și-tata, punct. Ei au casa lor, vaca lor, carul lor - eu nu am casa-mea, vaca-mea, carul-meu».

«În schimb, eu am...» nu știu dacă gândeam cu “în schimb”, probabil foloseam școlăresc-învățătorescul tic al mamei: “spre deosebire de ei...” - ce anume aveam eu, spre deosebire de ei? Căutam, căutam, nu găseam, ridicam din umeri apoi mă azvârleam, ca într-o gărlă, în joacă. Joaca mă făcea să fiu unul dintre ei, unul de-al lor.

Auzeam în casă, mai ales din gura tatei că noi, refugiații sântem Ovreei-zilelor-noastre; înțelegeam de ce spunea asta: fiindcă și noi sântem rătăcitori și noi umblăm cu avutu-n spinare (nici măcar ca melcul cel care-și cară casa) - atât că noi vorbeam aceeași limbă, aveam aceeași credință, eram și noi, ca și ei, localnicii: români...

Vom fi fost noi români - dar nu ca ei.

Gardul despărțitor între noi, refugiații și ei funcționa și atunci când era vorba de alți persecutați (tot de rușii bolșevici): sașii. Însă între adulți lipitura nu se făcea. Ai mei aveau cunoștințe dintre sași, însă rămânea o relație prea-corectă, prea-totuși-rece, or noi eram obișnuiți (și aveam lipsă) de manifestări... calde, fierbinți, fie acelea și gălăgioase. Noroc cu noi, copiii - nu toți: doar între mine și fetele săsoaice domneau bunaînțelegere, armonia, iubirea de (cel de) alături.

Presupun că primul semnal contrar mi-a venit (era să spun: m-a izbit în obraz și în piept) dinspre o dragă de fată de liceu, de la Sibiu; o elevă de la Domnița Ileana, nici măcar frumoasă - n-am s-o ofensez în lipsă afirmând că începusem a-i da târcoale numai pentru că îmi era milă de ea fiindcă niciun băiat nu o lua în seamă. Ne plimbasem pe Corso, pe După Ziduri, ne sărutasem, ne și scrisesem... Într-o bună zi, la întâlnire, a trecut pe lângă mine și mi-a pus în mână o hârtie. Era o scrisoare. Nu una de dragoste. Ci un anunț:

Ea nu mai poate continua relațiile cu mine, fiindcă aflate că părinții mei fuseseră amândoi ridicați - și cum nici ea nu are origine-socială-sănătoasă, conzult era să nu ne mai vedem.

Nu eram îndrăgostit de fata aceea, dar am suferit cumplit. Nu de trădare în dragoste, ci de trădare pură și simplă.

24 octombrie

25 octombrie

Nu pot continua nici azi, trec la altceva

26 octombrie

Nu am trecut la niciun altceva - m-am oprit. Pentru o pauză binemeritată.

Iar dacă acum sânt odihnit, cu capul limpede și ochii spălați nu înseamnă defel că pot scrie, în continuare, ca și cum nu m-aș fi întrerupt.

Rămăsesem la - unde rămăsesem? La fata ceea - la fata asta, la persoană tânără, ușor încruntată, avînd gropiță în bărbie și păr în dezordine, tăiat scurt. Nu-i cunosc glasul, i-l aud; nu am văzut-o, întregă, însă știu că are picioare lungi și că atunci când e concentrată sau emoționată buza de sus umbrită de o părere de abur de puf întunecat este perlată și de minuscule bobite de rouă.

Așa, da. M-am reorientat, chiar dacă nu știu cum voi continua, oricum, o privesc. Nu, nu e iubire în privirea mea. Dacă va fi undeva iubire (a mea), apoi e în degete, în vârfurile lor, în...

[Ce urât sună: “buricele degetelor” și ce sublim: “buricul ei” - mai ales când când ziceai că îl atingeai pe al ei cu buricul degetului tău...]

Stă în fața mea. Există. Ființează. Nu mă supraveghează, nu mă protejează, nu mă dezaprobă, nu mă aprobă. Ea fie - de la a fi, care se conjugă astfel: eu fiu, tu fii, el (mai ales ea) fie; noi fiim (ce dulce, ce dulce să fiezi depreună cu ea), voi fiți - ceea ce vă privește -, ei, ele ființează... Cu gropița ei și cu aburul perlat al buzei de sus. Nu șade “ca o fotografie”, ci “în tablou” șade ea, de acolo mă privește indiferentă-atentă, inertă-vie (uite cum i se mișcă ochii în umbră!), nu ca reproș, nu ca încuviințare, ci ca imaginea mea într-o oglindă de mătase veche și moale și doar atât de altfelă, încât să cred eu (și cred!) că nu sânt singur pe lumea asta, că eu sânt ea - că ea este eu.

Nici o originalitate. Și ceasornicarii când umblă prin măruntaiele mașinăriilor și cizmarii cocârjați pe trepiedul lor barbar și inginerii patriei când construiesc ei hidrocentrale faine pentru fericirea poporului lucrează cu, dinainte, imaginea femeii iubite. Excepție face numai țăranul nostru de veacuri când asudă pe pogonul său, el vede “cu ochii minții” doar chestii materiale, de parc-ar fi cu toții eroi de-ai lui Slavici: căși peste căși, vaci peste vițele, hectare lângă hectare (fiecare cu idealul său) - ehehe, cu totul altfel visa atunci când (el) lucra - cu drag - pe ogoarele fără haturi ale colectivei noastre iubite... De scriitori, să nu mai vorbim. Singuri pictorii și sculptorii: ei au în față, nu imaginea, ci imaginata, în carne, fără oase (în fine, modelul, căruia nu i se vede suportul usual).

Pentru cartea asta lucrez sub poala buzei aburite, perlate, ușor funinginate - ea mă însoțește. Cu ea de gât mor.

Cred că este cea mai sănătoasă postură; cred că bine este să păstrezi distanța de siguranță, ca să nu te arzi, chiar dacă-i atât de dulce inimii - chiar și capului - să iei foc și să arzi cu flacără înaltă, să urla de durere-plăcere și să mori de-viu, de-tot și să-ți spui, să-ți promiți că data viitoare nu te mai lași ars - iar data-viitoare să arzi și mai cu-foc.

Da, însă pentru că tot discutăm: rezonabil, konzult este - pentru mine - să nu mă apropii prea-prea, ca să nu mă foarte-foarte ard.

Regulă (!) autoimpusă din mai-iunie 1977. Motivul? Banal-trivial: după ce mă liberaseră de la Rahova, fiind eu o ruină, socru-meu mă duse (la propriu, de braț) la o policlinică de cartier unde era doctor un fost medic al lotului național de atletism (dar eu nu știam). Să-i fi șoptit ceva socru-meu - despre mine, despre “locul” de unde veneam?- poate că da, poate că ba. Luându-mi capul în mâini și înălțându-mi cu degetele mari pleoapele de sus, a zis:

«Are pupilele mărite - a fost otrăvit. Să bea multe lichide, mai ales lapte, ca să elimine toate porcăriile...»

Atât. Atât înregistrasem eu. Fiindcă, “în rest” mă găsisem... “în regulă”... - drept care înregulul de mine am fost dus tot de braț acasă (adică la socru-meu, fiindcă după arestarea mea Suzana și Filip fuseseră dați afară din apartamentul drumtăbărean și, ca orice Mama-și-copilul, găsiseră adăpost la părinți).

Nu mai țin minte dacă urmasem prescripția doctorului (altfel specialist în droguri, ca orice medic sportiv...), beam apă, lapte, cât aveam nevoie, nu “ca să elimin”. Însă...

Însă transpirația mea mirosea rău, puțea, trăznea. Umblam cu, în geantă, două-trei bluze de schimb și cu un flacon de deodorant - când reveneam acasă făceam și un duș - rezultatul nu era cel dorit: și transpirația nouă, cea de după baie mirosea neplăcut.

Peste vreo zece zile l-am re-vizitat pe doctorul de cartier. I-am spus că transpirația mea putea a hoit și l-am întrebat câtă vreme are să treacă până voi elimina... porcăriile? Mi-a răspuns: «Trei luni».

După două luni nu mai mirosea ea urât - dar duhneam eu (nefrumos), în sinea mea. Și cu toate că știam - verificasem după reacția celor din preajmă, în autobuz, în spații închise - că nu izui mai rău decât oricare alt dacoroman, vara,-n tramvai, degeaba: eram gata-marcă, mă știam nedemn de a mă apropia de o femeie.

Iar un deceniu mai târziu, în exil, după ce am avut alerta inimală și după ea, laie, hibecele celelalte care abia așteptau ocaziunea să arate până unde și cât avansaseră în subteran...

De pe urma acestor "accidente" am rămas cu teama de a mă apropia, fizic, de femei. Iar când acest lucru nu era posibil (ele aveau inițiativa salutului prin îmbrățișare și prin țoc-țoc-ul pe obraz), eu, ca un copil, îmi țineam respirația, ca și cum pe gură și pe nas mi-ar fi ieșit relele odori transpiraționale...

Este adevărat: până acum nici o femeie cu care m-am... salutat nu numai că nu a tresărit și nu a avut reflexul de a se îndepărta - ba, repetând gestul, mi-a dovedit că...

Nu mi-a dovedit nimic! Fie că femeile cu care am schimbat salutări erau lipsite de odorat, fie că erau foarte stăpâne pe sine, și extrem de bine-crescute: nu arătau ce simțiseră.

De aceea, cu fata care... Fetița ceea, fata asta, persoana tânără, ușor încruntată, avînd gropiță în bărbie și păr în dezordine, tăiat scurt, cea căreia nu-i cunosc glasul dar i-l aud; nu am văzut-o, întreagă, însă știu că are picioare luuungi și că atunci când e concentrată sau emoționată buza de sus, umbrită de o părere de abur de puf întunecat este perlată și de minuscule bobite de rouă... Pe fata-fetița dinaintea mea nu încerc să mi-o apropiu, să-i sărut buza de sus - o păstrez așa, la un metru (bine; la șaptezecișicinci de centimetri) distanță - poate că într-un viitor apropiat o să-mi trec un deget peste buza-i brumată și înrourată...

...ținîndu-mi respirația.

Fiindcă un bătrîn, fatal, miroase a viitorul-apropiat al său: Mai degrabă a sfârșit decât a început - precum buza fetei.

27 octombrie

Stă în fața mea. Există. Ființează. Nu mă supraveghează, nu mă protejează, nu mă dezaprobă, nu mă aprobă. Ea fiie - de la a fi, care se conjugă astfel: eu fiu, tu fii, el (mai ales ea) fiie; noi fiim (ce dulce, ce dulce să fiezi depreună cu ea), voi fiți - ceea ce vă privește -, ei, ele ființează... Cu gropița ei și cu aburul perlat al buzei de sus. Nu șade “ca o fotografie”, ci “în fotografie” șade ea, de acolo mă privește indiferentă-atentă, inertă-vie (uite cum i se mișcă ochii în umbră), nu ca reproș, nu ca încuviințare, ci ca imaginea mea într-o oglindă de mătase veche și moale și doar atât de altfelă, încât să cred eu (și cred!) că nu sânt singur pe lumea asta, că eu sânt ea, fata-fetița, că ea este eu.

Stă în fața mea. Există. Ființează. Nu mă supraveghează, nu mă protejează, nu mă dezaprobă nu mă aprobă. Ea fiie - de la a fi, care se conjugă astfel: eu fiu, tu fii, el (mai ales ea) fiie; noi fiim (ce dulce, ce dulce să fiezi depreună cu ea), voi fiți - ceea ce vă privește - ei, ele ființează... Cu gropița ei și cu aburul perlat al buzei de sus. Nu șade ca o fotografie ci în fotografie șade, de acolo mă privește ea indiferentă-atentă, inertă-vie (uite cum i se mișcă ochii în umbră), nu ca reproș, nu ca încuviința-re ci imagine a mea în oglindă de mătase veche și moale și doar atât altfelă încât să cred (și cred) că nu sânt singur pe lumea asta că eu sânt ea că Stă ea este eu în fața mea Există. Ființează. Nu mă supraveghează, nu mă protejează nu mă dezaprobă, nu mă aprobă. Ea fiie - de la a fi, care se conjugă astfel: eu fiu, tu fii, el (mai ales ea) fiie; noi fiim (ce dulce, ce dulce să fiezi depreună cu ea) voi fiți ceea ce vă privește ea ființează ea este eu

Paris, 27 octombrie 2002